

ataramiñe 13

EUSKAL ERREPRESALIATU POLITIKOEN LITERATURA KOADERNOAK

ataramiñe

EUSKAL ERREPRESALIATU POLITIKOEN
LITERATURA KOADERNOAK

www.literaturakoadernoak.org

AZALAREN IRUDIAREN EGILEA
Mikel Zarrabe Elkoroiribe

ataramiñe
EUSKAL ERREPRESALIATU POLITIKOEN
LITERATURA KOADERNOAK

ISBN: 978-84-940593-6-0
Lege gordailua
Depósito legal
Dépot légal
SS-1547-2013

ataramiñe 2013
www.literaturakoadernoak.org

Aurkibidea

Aitzol Iriondo Yarza
1977
Donostia

Atxilotze data: 2008. urtean.

Bois D´Arcy - Maison d´arrêt des Yvelines
5 bis, Rue Alexandre Turpault
78395 Bois d´Arcy
Frantzia

Hitzaurrea

Manta soinean eta ziega kakaztuaren zolako txiza-putzuen artean, oin biluziak *ttiki* han *ttaka* hemen pausatuz, hurbildu da Sean Glás leihora. Leihoa, kanpoko munduarekin, naturarekin lotune ñimiñoa, kristalik gabeko hutsunetxoa, argia eta itzala. Bi boki heldu dira zakurrekin pasieran, txarrantxadi amaigabearen hegitik. Hegatxabalak eta buztanikarak bizkor eta garaiz hegaldatu dira ilunaren babesean. Maiatzeko aire leunak zurrumurru lauso bat dakarkio Seani beste ziega kakaztu baten leihotik gauaren isiltasunaren erdian. Bobby da, ahoz gora haizeari galderak egiten, haizeari galderak erantzuten:

"Nola borrokatu honen denaren aurka? Zelata-dorreak, guardia zakurrak… Nola ihes egin honi denari?"

Pausatxo baten ostean erantzun du zurrumurru berberak: "Fisikoki gainditzerik ez baduzu, mentalki egin dezakezu".

…

1978a zen, Irlandan. Urte hartan "demokrazia" espainiarraren lehen gatibu euskaldunak ariko ziren munduarekin zuten leiho barrotedunen artetik hitzak, marrazkiak, ideiak aireratzen. Irristatu dira geroztik bertsoak, margoak, eskulanak, istorioak, historia murru grisen pitzaduretatik tai gabe, sormenaren hutsunetxo sekretuetatik urtea joan eta urtea etorri.

Ataramiñe zer den. Bada, itzalpeko eskuekin saretutako amarauna dela diot nik. Monsanto, Badajoz, Puerto de Santa Maria, Algeciras, Almeria, Foncalent, Arles, Lyon, Bourg-en-Bresse, Ba-

paume, Belmarsh, San Martin de Ré, Monterroso, Topas. Ertzez ertz. Hitzez hitz. Armiarma sare estrainioa. Arrotza, baina…

…Ezarian ezarian, araknidoa bere mihisea biltzen ari da eta gure sormena kaiera hau ehuntzen. Ezarian ezarian, Bilbora, Baionara, Hernanira, Txantreara, Ugaora, Legutiora, Urduñara, Pasaiara, Larrabetzura, Ondarrura, Lodosara, Lasartera, Gasteizera hurbildu dituzte hitzek ertzok. Gure errekastoen soinura, gure supazter xokora.

Ez baitira hutsalak, ez direnez, murruez gaindi hegaldatzen ditugun zirrimarrak. Neure herriko esperientziatxoa ekarri nahi dut orriotara (norbait ari zait, honezkero, belarri ixkinera esaka: “Ez daukak, ez, saltzeko hire herria!”). Aurten laugarren saioa izango baita, Lasarte-Oriako artista kuadrila batek dantzan jartzen dituela gure hitzak, doinuz janzten dituela, mugimendua ematen diela barru hauetatik beren beregi bidaltzen dizkiegun gure hitzei.

Lehen ekitaldi hartatik xume xume haziz eta ikasiz joan da ekimena. Herriko abesbatza, dantzari eta antzezleak, bertsolariak, teknikariak, eta beste hamaika auzogin. Hirurogeiren bat lagun, eta ikusleak, guztiak gure hitzen bueltan elkar-hartuta, neguko kearen egur-usain sarkorraren herri-mina ariman daramaten lerroak biziarazten.

Ez dira, ez, hutsalak murruoz gaindi hegaldatzen ditugun zirrimarrak.

Gehienok ez gintuzten idazle ginela sartu ukuiluotan eta asko, ziurrenik, ez gara idazle garela irtengo leotz hauetatik. Baina idatzi… zenbat mundu-bira ez ote dituzte egin gure hizkiek. Zenbat istorio eta historia ez ote daude kartzelatik eta kartzelara izkiriatu

diren gutunetan. 30. hamarkadatik gaur arte… Bada materiala ikertu nahi duenarentzat.

Margolari ginela ere ez gintuzten espetxeratu gehienok, eta ez gara akaso, ziurrenik, margolari garela irtengo gehienok leotz hauetatik. Zenbatek ez ote du esan, ordea, “nork esango zidan niri isipua hartu eta gai zaingo nintzenik halako obrarik gauzatzeko?”.

Ba, bai, sortu egin dugu itzal artean, eta sortzen dihardugu. Bizi garelako, noski.

Gure leihoek badute gauza bat komunean. Izango dira estuagoak, zabalagoak, begi-mailan edota altuago daudenak, baina gauza bat badute komunean: barroteak dituzte. Gure begiradak ere izango dira luzeago edo motzagoak, argiago edo ilunagoak, baina badute zerbait komunean: gure barruetako har sortzaile eta kementsuaren isla dira.

Horixe aurkituko duzu, hain zuzen, sorkuntza-kaiera honetan: Gure begiraden espresioa. Orri bakoitza leiho bat, itzaletik argira.

Zabal ezazu eta jarri begira.

…

Bobby Sandsentzat ordura artekoa baino okerragoa den neurri berri bat ezarri dute espetxe agintariek: leihoak ixten hasi zaizkie. Idazten jarri da lastaira umelaren ertzean, azken eguzki-hari xinglearen argitan:

Behiala irakurritako hitzen oihartzuna datorkit gogora: "Inork ezin diezaioke inori bere kontenplaziorako gaitasuna ebats. Bota itzazue part espetxera, jar itzazue lan behartuetara, asmaezinezko eginbeharretara, inoiz ezingo diezue bizitzan poesia eta musika kausitzeko gaitasuna ostu". Eta ohartu naiz, hemen, nire torturatzaileak aspalditik dabiltzala eta oraindik ere ahaleginean darraitela, ene arimaren leihoak itxi nahian.

2013ko irailean, Bois d'Arcyko espetxe-zulotik

Ekaitz Samaniego Curiel
1990
Gasteiz

Atxilotze data: 2012ko urtarrilak 13.

C.P. Topas
Ctra. N-630, km. 314
37.799 Topas
Salamanca

Lasterbidean ekainaren 2an, Oiartzun

Doinua: "Frantses euskaldun bat"
(bukaerako 2 puntuak errepikatu beharrean, beste bi puntu kantatuta)

1
Iratzargailua itzal zedin
Jo diot kriston ostia
Lanerako dei nazkagarri horri
Zer erantzun egokia
Nahiz baten fusionaturik geunden
Ni, izarak ta izerdia
Azkenerako lortu egin dut
Ohean buelta ematia
Ondoren esfortzu batez nago
Ohe ertzean eseria
Behingoagatik ondo etorri zait
Nire tripan inertzia.

2
Ipurdiari hazka eginda
Ai ene ama birjina
Taktuagatik kantzontziloak
Egon behar du zikina
Baina kontu hauetan inork ez
Daki dakidan adina
Barrenei buelta emanda garbi
Gordea dut pitilina
Gero prakak gainetik jarrita
Dena da ikusezina
Jertsea jantziz konpleto daukat
Lan-uniforme urdina.

3
Sukaldean soilik zerbeza ta
Magdalena gogortu bat
Opila busti ahalko dut gaur
Zeozer goxotan behintzat
Bere lana nola agoantatu
Asmatu behar bakoitzak
Egunak niri konpontzen dizkit
"San miguel" jaun ahaltsuak
Txispa apur batekin kolore
Desberdina du garitak
Ia humano bihurtzen dizkit
Kriminal ta terroristak.

4
Oposiziorik ezin gainditu
Neuzkan hamaika problema
Nahiz gizartea zerbitzatzeko
Soberan nuen kemena
Munipa izan nahi nuen baina
Psiko-tekniko alena!
Hortaz frogarik errezenetan
Eman egin nun izena
Izango nintzen "funcionario
De prisiones" onena
Baina aspaldian zalantzan daukat
Funtzionala naizena.

5
Kotxea nekez abiatu da
Horra doa ilun kea
Nire bizitza penosorako
Ze metafora tristea
Kartzela batetik aterata
Lantoki berriz bestea
Tokatu ohi zait "pringao" guztien
Kaka denak irenstea
Behintzat zeozertarako balio du
Trenan dudan agintea
Gaur ze presori tokatzen zaio
Nire tentsioak jeistea?

6
Modulora iristerakoan
Stressak jo nau ederto
Ezin eseri, gaur txanda daukat
Kontaketak egiteko
Galeriara igo ostean
Amorruaren menpeko
Xomorro denak esna daitezen
Oihukatu dut "recuento"
Lehiatilak ireki ta itxi
Kolpe gogorrak tarteko
Lehen ordutik matxoena hemen
Dagoela erakusteko.

7
Eguerdirarte bista jarri dut
Garitako telebistan
Gero presoak bazkaldu artean
Jangelan zehar zelatan
Mahai batean "vasco"-ak daude
Akelarrea bailitzan
Ziur españa desagertzeko
Modu berrien peskisan
Barrez hasi dira bapatean
Psikopata txarren gisan
Hortarako ere eskubiderik
Ezingo lukete izan.

8
Bazkalordua igaro eta
Morroiak morroilopetu
Presoen ogi eta gailetak
Lapurtzeko nago gertu
Terrorista madarikatuak
Doain jan eta ostatu
Ze bizi erreza duten kartzelan
Eta gainera kexatu
Ni berriz ostu beharrez bainau
Hipotekak katiatu
Sarri preso neu ez ote naizen
Egin izan dut pentsatu.

9
"Kartzelero tengo hambre" kanta
Jarri didate ozenki
Patiorako ordua da ta
Siestatik naute jeiki
Autoritatea izan arren
Joditzen naute ederki
Presoak bere onerako ni
Nagoela ez al daki?
Berriz ere eskilerak igo
Eta ateak ireki
Meategietan lan gutxiago
Egiten da seguraski.

10
Euskaldunek bisita dutela
Abisua jaso eta
Sortu egin zait patriota denok
Honekin daukagun kezka
Hauek sostengatzea delitu
Dela ados gaude, ezta?
Noizko barbaro familia osoez
Egon kartzelan beteta
Behintzat lankideak zai dituzte
Katxeatzeko alerta!
Gaiztotasuna euren barnean
Nahiz daramaten gordeta.

11
Bisitetatik bueltan hor datoz
Jun eta handik gutxira
Alai antzean baina kar-kar-kar
Berriro bueltatu dira
Bat jada 28 urtez
Jun ta etorri ari da
Arkitektura juridikoa
Ezartzearen harira
40 ere egin ditzaten
Dena prest dago ta tira
Batzutan gauzak ondo egiten
Asmatzen dugu sikira.

12
Ametitzen dut ez dakit nola
Daukaten hainbeste indar
Gaixo daudenak makurtu ordez
Mantentzen dira su ta gar
Gure tratuekin joan eta
Utikan bidali zakar
Ta gobernuak gainera egin
Izan die fabore lar
Bada segizagun kodigoak
Eskatzen duen bezain ar
Animoz hustu ezin badira
Fisikoki hautsi behar.

13
Prentsa atzeratuta ematen zaie
Arriskutsua bailitza
Izorratzeko ezartzen zaien
Seguritate baldintza
Ostiralero plazak beteta
Horra notizia hitsa
Garzonek ongi zekien nola
Ezabatu haien hitza
Interekonomiak dion lez
Gizarte gaixoz gabiltza
Baietz agudo sendatu porraz
Ni han izango banintza.

14
Garitako aulkian eseri naiz
Gaua iritsi denean
Partea jarri ta euskaldunak
Berriz lehen titularrean
Korrika ibili omen dira
Pila Oiartzun aldean
Laster egon nahi ei dute denek
Kartzelarako bidean
Egia esan gustuko ditut
Korrika doazenean
Baina aukeran izaten bada
Poliziaren aurrean.

15
Nola dugun gobernu makala
Ta oso permisiboa
Noiz emango ote die hauei
Hurrengo kontzesioa
Sarriren "ni ez naiz hemengoa"
Poesiaren leloa
Bete ostean jasoko dute
Filo-lagunen beroa
Ni berriz hemen sartuta beti
Ez ote naiz gizajoa
Amorraturik konturatu naiz
Neu naizela hemengoa.

Kartzeleroak preso bati erretenitutako karta bat dauka, ireki eta irakurri egiten du:

Doinua: "ETAren su etenetik"

16
Atzean utziz adreilu
Ta kilometroen traba
Har ezazue maitasun
Goxoz doan besarkada
Karrera horren luzea
Burutzea gogorra da
Baina gu legezko herri
Egoskorrik ba al da ba?
Nahiz txakur jardungo diren
Beren betiko erara
Borrokan tematuz laster
Harresiak botaz danba!
Euskal herriko bidetan
Elkar ibiliko gara. (Bis)

Topaseko espetxetik

Ekaitz Sirvent Auzmendi
1979
Zarautz

Atxilotze data: 2009ko apirilak 10.

M.A. La Santé
42, Rue de la Santé
75.674 Paris Cedex
Frantzia

Euskarara ekarriak

Inor Ez

Paul Eluard (1895-1952)

Txori bat pausatzen du mahaian eta ateak ixten ditu.
Orrazten da, txori bat baino leunagoak dira bere eskuetan ileak.

Etorkizuna iragartzen du. Eta ni naiz egiaztatzearen arduraduna.

Bihotza minberatua, gogoa goibeldua, eskuak hautsiak,
  ileak urdin, presoak, ur guztia nire gainean dago
  zauria airean legez.

Gorra eta itsua

Paul Eluard (1895-1952)

Gure poltsikoetan kanpaiekin irabaziko dugu
Itsasoa, itsasoaren hotsarekin
Itsasoan, edo ur garbi eta isilago bat
Eramango dutenak izango ote gara?

Urak eskuak igurtziaz aiztoak zorrozten ditu.
Gudariek beren armak olatuetan kausitu dituzte
Eta beren kolpeen zaratak
Gauean ontziak zulatzen dituzten haitzena dirudi.

Ekaitza eta trumoia da. Zergatik ez uholdearen
Isiltasuna, amestutako lekunea isiltasunik handienerako
barnean daramagulako eta arnasa hartuko dugulako
itsaso ikaragarrien haizeak bezala,

Hodeiertz guztietatik mantsoki herrestatzen den haizeak bezala.

Gaua

Paul Eluard (1895-1952)

Gauaren hodeiertza ferekatzen du, egunsentiak bere haragiarekin estaltzen duen
atxabitxi bihotza bilatzen du. Zure begietan pentsamendu errugabeak ipiniko ditu,
sugarrak, hegalak eta eguzkiak sortu ez zituen berdetasunak.

Ez zaizu gaua falta, bere boterea baizik.

Paris gerra bitartean

Paul Eluard (1895-1952)

Garretan dauden aldirietatik jaisten diren animaliek,
Beren hegats hiltzaileak astintzen dituzten txoriek,
Zeru beilegi izugarriek, hodei biluziek
Irudi hau ospatu dute beti.

Ederra da, maitasunaren irudi bizia.
Oi eguerdiko elur zurbila, sabel guztietan ekia,
Oi ametsaren sugarrak aingeru aurpegi batean
Eta gau guztietan eta aurpegi guztietan.

Isiltasuna. Bere ametsen isiltasun distiratsua,
Hodeiertzaren fereka. Bere ametsak gureak dira
Eta bere ezpatan jartzen dituen desira eskuek
Zirimolekin mozkortzen dute mundu liberatua.

Pablo Picasso

Paul Eluard (1895-1952)

Gauean zulatu dute ametsen iskiluek
Gure buruak banantzen dituzten ildo miragarriak.
Diamantean barna, domina oro faltsua da,
Zeru distiratsupean, lurra ikusezina da.

Bihotzaren bisaiak bere koloreak galdu ditu
Eta eguzkiak bilatzen gaitu eta elurra itsu dago.
Abandonatzen badugu, hodeiertzak hegoak ditu.
Eta gure begiradek okerrak urrunean barreiatzen dituzte.

Arrangurarik gabe

Paul Eluard (1895-1952)

Begien negarrak, zorigaiztokoen zorigaitzak,
Garrantzirik gabeko zorigaitzak eta kolorerik gabeko negarrak.
Ez du ezer eskatzen, ez da odolgabea,
Triste dago kartzelan eta triste libre bada.

Giro goibela egiten du, gau beltza
Itsuaren paseoetarako desegoki. Boteretsuak
Eserita daude, ahulek boterea dute
Eta erregina eseriaren alboan zutik dago erregea.

Irribarre eta hasperenak, irainak usteltzen dira
Mutuen ahoetan eta koldarren begietan.
Ezazue deus hartu: honek kiskaltzen du, horrek erre!
Zuen eskuak poltsikoentzako eta kopetentzako eginak daude.

Itzal bat…
Munduaren zorigaizto guztia
Eta nire maitasuna bere gainean
Piztia biluzi bat bezala.

Ebanjelioaren isiltasuna

Paul Eluard (1895-1952)

Minuskularik gabeko eguzkirik gabeko esnatze gozorik gabeko basamortua erakusten diguten aingeru gorriekin loak hartzen dugu. Lo egiten dugu. Hego batek hausten digu, ihesa, hegaldatu ziren lumatxak baino gurpil zaharragoak ditugu, galdurik, moteltasunaren hilerriak ikuskatzeko, haragikeria bakarra.

Gure zaurien ertzekin inguratzen dugun botilak ez du desirarik jasaten. Har ditzagun bihotzak, buruak, amorruaren giharrak, gazte belurien eta haur hebainen lore ikusezinak har ditzagun, memoriaren eskua har dezagun, etorkizunaren begiak hertsi ditzagun, zuhaitz askatuen teoria batek kolpatzen eta zatitzen gaitu, alde guztiak dira on. Nork lotuko ditu: izuak, oinazeak edo unadurak?

Loak har dezagun, ene anai-arrebok. Kapitulu azalgaitza ulertezina bihurtu da. Erraldoiak igarotzen dira hipa lazgarriak bafatzen, erraldoiaren negar-zotinak, goiztiriak beraiengan ezarri nahi izan zituen negar-zotinak, engoitik negarrik egin ezin duen goiztiria, denboradanik, ene anai-arrebok, denboradanik.

Zertzeladen azkena

Paul Eluard (1895-1952)

Sorta kondar batek olatu gainak erretzen ditu
Eta hondamenaren lumatza guztia
Nabarmentzen da gauean eta zeruaren itsasoan.
Ez hodeiertz gehiago, ez harresi gehiago,
Naufragoek, aurreneko aldiz, keinuak egiten dituzte
Lagun ez ditzaten.
Oro zirriborratzen da, honezkero ezer ez da irudikatzen.

Paul Eluard (1895-1952).
Capitale de la douleur (Oinazearen Hiriburua, 1926).

Konfiantzak

(Juan Gelman, 1930)

Mahaira eseri eta idazten du
"poema honekin ez duzu boterea hartuko", dio
"neurtitz hauekin ez duzu Iraultza egingo", dio
"mila neurtitzekin ere ez duzu Iraultza egingo", dio
eta areago: neurtitz horiek ez diote balio izango
peoiak, maisuak eta aizkolariak hobeto bizi daitezen
hobeto jan dezaten edo berak hobeto jateko bizitzeko
inor maitemintzeko gauza ere ez dira izango
haiekin ez du sosik irabaziko
haiekin ez da zinemara doan sartuko
haiengatik ez diote arroparik emango
haiengatik ez du tabakorik edo ardorik eskuratuko
ez papagaiorik ez bufandarik ez ontzirik
haiengatik balitz euriak bustiko luke
ez du barkamenik edo mesederik lortuko haiengatik
"poema honekin ez duzu boterea hartuko", dio
"neurtitz hauekin ez duzu Iraultza egingo", dio
mahaira eseri eta idazten du.

Ekhiñe Eizagirre Zubiaurre
1984
Zarautz

Atxilotze data: 2013ko maiatzak 07.

M.A.F. Fleury Merogis.
9, Avenue des Peupliers.
91.705. Ste. Genevieve des Bois Cedex.
Frantzia

Bat-batean

Bat-batean bizi gara,
bat-batean eta betikotuta.
Bat-batean irauli daitekeen
betikotasun xelebrean bizi gara.

Absentzien itsasoa

Absentzien itsasoa
Itsas karakoletako hots errepikakorraren antzekoa da,
Edo lau ormen arteko ixilune tristea.
Absentzien itsasoa
hutsuneari dantzatutako maitasun balada da,
egoera latzenetan samurtu ezineko momentu krudela.
Absentzien itsasoa
ezertarako eta denerako balio duten tramankuluz inguratutako lekua da,
irudi exotiko ukiezinen pantaila hotza.
Absentzien itsasoa
lagun eta sendi gosea da,
finean, zoriontasun guztiz ezin asea.

Aizkoraz

Aizkoraz zatikatzen digute denbora,
Eguna, bizitza…
Aizkoraz banatzen gaituzte,
maite ditugun horien besoetan besarkatuta gaudenetan.
Aizkoraz eteten dizkigute denbora laburreko bisitak.
Aizkoraz xehatu nahi gaituzte gau eta egun.
Baina bada zatitu ezineko maitasun-soka bat,
Euskal Herrirainoko zilbor-heste baten gisakoa.
Bada eten ezinezko sentimendu-soka bat gure hitz hegalarietan,
xehagaitza den barne soka bat, duintasunaren aldeko sokatiran.
Sokatira hau da gure kirol ofiziala,
eta ziur izan, lagunok,
duintasunaren aldeak aise irabaziko duela
mendeku-zulo honen aurkako guda!

Ia dena

Ia dena dago hemen zorura iltzatuta:
ohea, mahaia…
Aulki moduko harria ere lurrari lotuta.
Komun-zuloa eta iturria paretaren kontra estu helduta.
Horrela nahi gaituzte, kate motzean ongi lotuta,
eta horregatik diot ia guztia dagoela,
zabor-ziega honetan ezin mugituta eta lotuta,
gure gorputzak etengabeko iraultzan dabilzkigun bitartean.

Debekatu nahi

Debekatu nahi dizkigute gona motzak,
Aldizkarietako gorputz biluziak.
Debekatu dizkigute arropa gardenak,
Ostegun gauetako pornoa.
Debekatu nahi dizkigute liburu erotikoak,
Sexua, plazera!
Baina gaua iristean,
strepteaseak egiten biluztuko gara
eta gorputz garden biluzietan
egikarituko dugu gure porno propioa!
Ziega honetako hormez haragoko fantasietan,
behatz, mingain eta igurtziz
istorio erotiko ausartenak idatziko ditugu
gure gorputz sexudunetan.
Eta orduan, Pierre de Lancreren ondorengo espetxe inkisidore hauek
ezingo digute nahita ere bahitu
gure gorputzei darien gozamenezko plazera!
Sutan erretako sorgin ororen omenez
botako dugu aluetatik kea!!

Neurea neurea

Ni ez naiz inorena,
Ez dut inor aukeratu nahi,
ez dut inork ni hautatzerik nahi.
Ni, izatekotan, maite nauten eta
maite ditudan guztiena naiz,
eta horregatik naiz, bereziki, neure neurea.

Bihotzaz

Bihotza lur eremu zabalegia da
Jabe bakar bat izateko.

Bihotzatz II

Bihotza esku askoz zaindu beharreko
lur eremu zabala da,
eskuren batek baja hartuta ere,
inoiz ez idortzeko.
Bihotza lur eremu emankorregia, preziatuegia da,
Patriarkatuaren eskuetan ahitzeko.

Pospolo kaxa

Giltzariari “haizea hartzera joan hadi” esatea laudorio bat iruditzen zait, haize freskoa arnastea pribilejioa den poxpolo-kaxa honetan giltzapeturik egonik.

Zerrail hotsa

Krisk, krask …
Bonjour!
Krisk, krask…
Poubelle!
… krisk, krask!
Krisk,krask…
Promenade!
… Krisk,krask!
Krisk,krask …
Repas!
… Krisk, krask!
Krisk, krask…
Ligne parloir!
… Krisk, krask!
Krisk, krask …
… Kalera, kalera
Askatasunera!

Motxian esanda

Gizonekin arazoak
Emakume izateagatik baino gehiago
Feminista izateagatik gertatzen dira.
Ez bada, gizona, gizonaz gain, feminista dela!

Fernando Alonso Abad
1961
Sestao

Atxilotze data: 1996.
Harrez gero, espetxean, hainbat liburu argitaratu ditu: *El repartidos de sueños* (Txalaparta, 2000), *El silencio del infierno* (Ataramiñe, 2003), *¿Por qué luchamos los vascos?* (Txalaparta, 2007), *Una flor en el juzgado* (Hiru, 2009), *Al margen de la izquierda* (Txalaparta, 2013).

C.P. A Lama
Monte Racelo, s/n
36830 A Lama
Pontevedra

Lazos amarillos

Nada más escuchar la ocurrencia de su compañera, Unax objetó que se trataba de una tradición demasiado yankee como para poder ser adaptada a Euskal Herria. Sin embargo, ella respondió que le daba igual. Sonrió y le dio un golpecito en el hombro izquierdo.

– Yo creo que si una idea es buena o se cree que podría resultar interesante poco importa cuál ha sido su verdadero origen. ¿O no? Se adapta a otras nuevas circunstancias y todo resuelto. Yo no veo en ello mayor problema.

– Tampoco he dicho que lo fuera, Irati –gesticuló con expresión simpática–. Mi comentario iba única y exclusivamente en relación al lugar de donde proviene la tradición de la que me hablas y las connotaciones que tiene en los Estados Unidos, eso es todo. No me refería a ninguna otra cosa.

Unas horas antes Irati viajaba en su coche para acudir a la comunicación vis-a-vis en la prisión en la que se encontraba recluido Unax. Conducía con placidez y colmada de alegría por ir a verle. Iba escuchando un programa musical de radio en el que traducían la letra de las canciones que ponían en antena y hacían comentarios al respecto. Sonaba "Tie a Yellow Ribbon Round The Old Oak Tree", y el locutor radiofónico aludía a los versos de la vieja canción norteamericana. A Irati le llamó poderosamente la atención, hasta el punto de que nada más encontrarse con su compañero se lo contó.

– Esa canción fue muy oída allá por los setenta, Irati.

– En aquellos años yo aún era muy pequeña.

– Y es que te llevo demasiados años.

– Mientras no te dé por cantarme boleros trasnochados, esa diferencia no me preocupa en absoluto.

El muchacho se sentó sobre la cama y tomó suavemente la mano de ella.

– Al parecer –continuó hablando Unax– el origen de la tradición del lazo amarillo está en la Guerra de la Independencia de los Estados Unidos. Las mujeres se ponían las cintas amarillas en el pelo para expresar que sus maridos estaban combatiendo por la independencia en el campo de batalla o que habían sido hechos prisioneros por el enemigo.

– La canción que han puesto en la radio no hablaba precisamente de eso –replicó ella.

– Te refieres a las cintas en el roble, ¿no?

– Sí. Es la historia de un preso que está a punto de salir de la cárcel y recobrar su libertad, y entonces le pide a su novia que si aún le sigue queriendo que ate un lazo amarillo alrededor del tronco de árbol que hay junto a su casa. Era un roble bajo el cual se habían conocido. Si al regresar de la prisión él veía la cinta, se quedaría y la llamaría. Pero si no estuviera el lazo alrededor del árbol seguiría camino por su cuenta dando por hecho que no le quería.

Unax hizo que cogía un micrófono con la mano derecha.

– Cien cintas amarillas en el roble vi…

– Joder, que mal cantas tío.

– No todo lo iba a hacer bien.

Ella se abrazó a él y se besaron profundamente. Luego el muchacho continuó hablando.

– Eso de la cinta en el roble junto a la puerta de casa es como lo del cuerno de los vikingos.

– ¿Qué tiene que ver esto con los vikingos? –preguntó Irati, esperando con cara divertida alguna curiosa explicación de su compañero. Acostumbraba a sorprenderla con peculiares historias, y a ella eso le gustaba.

– Cuando los vikingos regresaban a casa tras alguno de sus largos viajes guerreros, que duraban un montón, hacían algo parecido al de la canción esa que te ha gustado.

– ¿También miraban si había algo junto a la puerta de sus casas?

– Sí, pero no precisamente una cinta amarilla con un "Te sigo queriendo". Si había colgado en la puerta un casco que no era el suyo, eso quería decir que su mujer estaba ya con otro.

– Ah, claro, de ahí vendrá lo de poner los cuernos.

– Sí, así parece.

– ¿Y si en los cuernos había atado un lazo amarillo?

– Supongo que sería que la vikinga proponía un trio.

– Mucho cuerno para cosa buena. Yo creo que aquello acavaría, cuando menos, a hachazos.

– O con la Tuna de la Universidad de Deusto cantando aquello

de "otro ocupa mi lugar, otro te hablará de amor" –canturreó Unax entre risas.

– Desde luego, contigo no se puede hablar de nada en serio –dijo Irati y se lanzó sobre su compañero.

Abrazados, rodaron por la desangelada cama de la sala de vises de la prisión. El tiempo era cruelmente breve y los protocolos no podían ser largos.

Al mes siguiente, la muchacha llegó a la comunicación con un lazo amarillo prendido en la solapa izquierda de su camisero. Al verla entrar, Unax rompió a reír. Era una risa henchida del más profundo orgullo por su compañera.

– Ya veo que no has perdido el tiempo– dijo mientras se acercaba a ella para abrazarla y besarla.

– Pues no –respondió Irati, resolutiva–. Y no sólo eso sino que he comenzado a comentarlo con el personal para que la iniciativa se extienda.

– Te dirán que estás loca.

– No. Lo único que dicen es lo mismo que dijiste tú cuando te lo comenté al principio. Ya sabes, lo de que es una tradición griega y muy militarista. Pero ya te dije que eso me trae sin cuidado. Andamos todo el día entre McDonald's, Kentucky Fried Chicken, Halloween…, y ahora, ¿nos vamos a poner escrupulosos con esto? Además, en estos tiempos globalizados la simbología del lazo amarillo la entienden en todo el mundo. Así que lo euskaldunizamos y a tomar por el saco. ¿O no? Yo es que sigo sin verle problema alguno al lazo amarillo. Ya ves –lo mostró acercándole el hombro–; representativo y discreto a la vez que elegante, que dirían en la pasarela de Milán.

– Creo que un poquito si se te está yendo la olla.

– ¿Y tú me lo dices?

– Pues tú misma, compañera.

Ella volvió a besarle. Luego se separó y, mirando a los ojos sin pestañear, dijo:

– Eso sí, frente al portal de mi casa no hay un roble, así que tendrás que conformarte con una humilde farola. ¿Qué te parece? Claro, no es lo mismo; no es tan poético como lo del roble pero hace igual efecto.

– Correcto, me vale tu farola –admitió Unax riendo.

– No habría que dejar una farola en toda Euskal Herria sin un lazo amarillo.

– No estamos tantos en el mako. Ni por ahí afuera hay tantos exiliados.

– Es que no tiene por qué ser únicamente por los que estáis ahora. Debería ser por todos los que a lo largo de estas cinco décadas han dado poco o mucho por Euskal Herria y la libertad –Irati hizo una pausa–. Pero … qué digo cinco décadas; ¡ por todos los que desde Orreaga han aportado su grano de arena para que nuestra nación vasca siga viva y en pie!

– Entonces sí que no hay farolas suficientes…

– Farolas y árboles –exclamó Irati con determinación–. Todo lleno de lazos amarillos en honor a los gudaris de ayer y hoy, de siempre. De quienes lucharon y luchan por la soberanía de

Euskal Herria y quienes en un futuro, cuando seamos un Estado, deberán también velar por el mantenimiento de la independencia y la integridad territorial.

– Así que ya veo que no te bajas del burro con tu lazo amarillo.

– Desde luego que no.

Permanecieron mirándose en silencio, como en un hermoso fotograma de cine clásico; la única diferencia estaba en que la imagen no era en blanco y negro.

– Pues bueno, ya que estamos en adaptaciones al país de tradiciones foráneas, cuando llegue el día de salir de aquí, nada más cruzar la última puerta me daré la vuelta y les haré así –hizo un gesto con la mano derecha.

– La V de victoria –dijo ella con rostro de satisfacción.

– Si, como la V de victoria pero con la mano colocada al revés, con los dedos hacia adentro. Mira –repitió el gesto–, igual a eso que llaman " la peineta" aunque con dos dedos en lugar de uno.

– ¿Qué es eso? –preguntó Irati poniendo un mohín de curiosidad.

– En aquellos tiempos de guerras entre los diferentes pueblos originarios de Europa los anglos tenían fama de ser grandes arqueros, los mejores. Así que cuando en alguna batalla les hacían prisioneros lo primero que hacían era cortarles el dedo índice y corazón de la mano derecha, que son los que se necesitan para tensar el arco –Irati escuchaba atentamente–. Por eso, cuando

los anglos se colocaban ante el enemigo les enseñaban los dos dedos para decirles que se jodieran, que no habían conseguido derrotarles, que seguían en condiciones de usar el arco si fuera necesario.

– Nunca había oído esa historia. Es más, tampoco recuerdo haberme fijado nunca en eso de levantar uno o dos dedos para decir que os jodan. Me gusta la historia y me gusta el gesto.

– Es algo muy inglés, en el continente únicamente se muestra un dedo en plan corte de mangas.

– ¡Súbete aquí y pedalea!– dijo ella entre risas.

– El otro día una gitana le gritaba a otra desde la ventana de Enfermería "que te follen y no te paguen".

– Ya veo que por aquí abundan buenos deseos.

– Sí, ésta es la factoría de los hermosos pensamientos.

– Será por eso por lo que cuando entro aquí todo lo que se me ocurre es rico –se pasó la lengua por los labios, mirándole, e hizo una mueca de saborearse. Se lanzó a chuparle el cuello.

– ¡Me haces cosquillas! –se separó de ella ligeramente– ¿Sólo cuando vienes aquí tienes esos pensamientos?

– No, no sólo aquí –respondió ella con malicia refrescante–. Cuando estoy afuera pienso en ti hasta vestido.

– ¿Sí? No te creo. Eso de ahí afuera está lleno de jovencitos que supongo bastante más apetitosos que yo; y sobre todo más asequibles porque los tienes a mano cuando quieras y no una vez al mes durante unas dos miserables horas.

– Para mí, estar contigo es mucho más que esto. Así que no te pongas ahora dramático, *kuttuna*. Vive el momento. Lo que tenga que ser, será.

– Pero para mí es más fácil que para ti –su rostro mostraba sombras de impotencia frente a la situación–. Podríamos decir que yo no tengo acceso a nada. Una celda, un patio y siempre las mismas caras e iguales rutinas. Es muy sencillo abandonarme en ti porque no me supone renuncia alguna. Pero para quienes estáis ahí afuera es totalmente diferente porque permanecer a nuestro lado requiere un esfuerzo añadido, un compromiso de una calidad muy superior pues conlleva, en cierta medida, una pesada servidumbre, un plus de atención y cuidado por encima del que es habitual en una relación –abrió una pausa y luego continuó–. Fíjate en la familia, siempre ahí, sin separase ni un milímetro de nosotros. Año tras año, lustros yendo de punta a punta de cualquier geografía sin desfallecer ni lo más mínimo; siempre con su mejor cara, con su más profundo cariño. No hay forma humana de poder expresar todo lo que les debemos, todo lo que les queremos.

– Pero para eso estamos precisamente quienes os queremos, ¿no? Este tipo de cariño y compromiso con todos vosotros es también una aportación a la liberación de nuestra Patria. El amor puede expresarse de múltiples formas. Dar la libertad y la vida por Euskal Herria es hacerlo por quienes se ama. Y estar

al lado de quienes son capaces de amar de semejante manera es igualmente un acto de amor. Por eso pintamos por todos los lugares, con el mayor de los orgullos, "*maite zaituztegu*".

– Sí, pero tú ahí afuera estarás teniendo que decir que no a muchas cosas…

– ¿Ya estamos pensando otra vez en los jovencitos que me rodean?

– No, no quería decir eso.

– ¿Cómo qué no? ¡Se te ve en la cara! –rió mientras le daba un cariñoso empujón– Piensa que si vengo a estar contigo es porque quiero; porque si no fuera así, no vendría. ¡Me sales una pasta al mes! –posó un leve beso sobre sus labios–. Es más, si el miedito te lo provoca la posibilidad de que en algún momento pudiera estar con otro, piensa que si así fuera y, aún con todo, regresara a tu lado, el compromiso se vería reforzado porque pudiéndome haber ido sigo contigo. Soy absolutamente libre. Recuerda que eso me lo enseñaste tú mismo.

– Sólo el amor infiel perdura.

– Exacto. Con el tiempo, el amor puede morir de aburrimiento o de inanición, pero si queda abierta la posibilidad de ser infiel, aunque ése no sea el término más apropiado, entonces el amor será siempre sincero. La opción a esa libertad revaloriza la apuesta y refresca el cariño. Además, es una opción, lo que no significa que necesariamente haya que utilizarla. Así que no le des más vueltas, *kuttuna*; cuando tenga dudas de mi *matte zattut* serás el primero en enterarte.

– Es un consuelo saberlo. El finado siempre acostumbra a ser el último en percatarse de la situación.

Irati le acarició amorosamente el rostro con las yemas de los dedos, deslizándolas por la piel casi sin tocarla. Como el aire sobre el agua.

– En verdad que ahí fuera hay muchachos interesantes – dijo ella haciendo una mueca con los labios –, pero no saben hacerlo bien. Son, por decirlo de alguna manera, como un pianista que con gran protocolo y boato y vistiendo imponente traje para la ocasión se colocara ante un formidable piano de cola. Levantara la tapa, mirara las hermosas teclas de marfil y cuando se pusiera a tocar lo hiciera como un jodido chimpancé con guantes de boxeo. Mucho cartel pero poca maestría.

– Eso lo sabrás tú, yo llevo demasiados años aquí dentro.

– Te aseguro que es así.

– ¿Qué no saben hacerlo bien o que llevo demasiados años aquí dentro?

– Lo primero.

– ¿Sí?

– Huy que celosón se está poniendo el puretilla. Pues menos filosofía y vamos a lo rico, que el reloj corre demasiado rápido y si no me pones bien luego tengo que ir a buscar algo –rió–. Eso sí, me quitaría el lazo amarillo.

– Eres una cabrona maravillosa.

– Mejor eso que una maravillosa cabrona.

– ¿No es lo mismo?

– No sé, pero ya coges la idea, ¿no?

Nada más pasar el recuento de la noche Unax quedó profundamente dormido. Los vises siempre le provocaban una extraña sensación de estrés y un peculiar nerviosismo al regreso a la celda, que posteriormente se convertía en curioso estado de plácido cansancio, como extático.

Al poco de cerrar los ojos Unax se sumergió en un océano onírico de tonos amarillentos, al igual que si estuviera penetrando en un túnel sicodélico de atmósfera ligera. Miró hacia atrás y vio los muros de una prisión comidos por gusanos verdes que se descomponían. A ese lado todo era oscuridad ominosa. Al girarse de nuevo, la cárcel salió despedida hacia el fondo del sueño, abducida por una fuerza extraordinaria. Comenzó a caminar, desorientado. Entonces, por su lado izquierdo vio un águila negra que se acercaba como un bólido en llamas. El ave tensó las garras y le enganchó de los hombros levantándolo del suelo y llevándolo por el aire. Era tal la velocidad a la que volaban que a duras penas podía mantener abiertos los ojos por la fuerza del aire. Como una exhalación se produjeron entre las calles de una ciudad que Unax no alcanzaba a identificar porque se asemejaba a un puzzle lisérgico de todos los lugares de su vida en libertad.

Todo estaba plagado de lazos amarillos. Los árboles, las farolas, los coches. Flameaban desprendiendo destellos áureos. A lo lejos vio la casa de Irati. Estaba a una distancia cósmica, pero era tan vertiginosa la velocidad que llevaba el águila negra por el cielo que en apenas un pestañeo ya la tenía enfrente. Cayó junto al portal de Irati como sostenido por un colchón formado de miríadas de manos amigas. Clavada en la acera de adoquines, una alta farola iluminaba la calle en tonos ambarinos. Había cien cintas amarillas atadas a ella.

El Extraño caso del virrey

Han pasado ya cuatro meses desde el curioso fenómeno y aún nadie ha sido capaz de dar una explicación canónicamente científica sobre lo sucedido. Osakidetza, tras la primera rueda de prensa ofrecida tras la contingencia, advirtió que carecía de literatura médica en relación a casos similares que hubieran tenido lugar en el marco de su competencia territorial, y que habiéndose puesto en contacto con las comunidades vecinas – y otras no tanto–, en virtud de un convenio específico firmado con el Ministerio español de Sanidad, acullá del Ebro también carecían de precedentes documentados. No obstante, es de precisar que en lugares de España sí que se tenían abundantes referencias históricas para homologables patologías hormonales relativas a la testosterona, sin embargo, no las había en relación a su afección multi-orgánica, cuál era el caso que acontecía. En semejante tesitura, y por tratarse de un muy ilustrísimo personaje, los responsables de Osakidetza decidieron, en sesión extraordinaria de urgencia, derivar el caso y el enfermo a la sanidad española al considerar, no sin gran inteligencia y acierto, que esa atención sería de mayor agrado para el afectado al sentirse en la capital de su reino, notablemente más cerca de los de su especie. Esta resolución fue comunicada en la segunda comparecencia pública de los responsables de salud vascongada y navarra, que también se habían sumado en primera instancia al estudio del caso. Es de destacar que la medida contó inmediatamente con la comprensión y el apoyo de la inmensa mayoría social y de los sindicatos nacionales vascos.

Así fue que, apenas unos días después del episodio, el virrey del Gobierno de España en la Comunidad Autónoma de Euskadi

era conducido a Madrid en un “Nissan Patrol” medicalizado para la ocasión, de los Grupos de Acción Rápida de la Guardia Civil. Se pensó que el centro hospitalario más adecuado para ingresarle sería el “12 de octubre”, precisamente por ser el día de la patrona del benemérito instituto armado, idolatrado por el virrey, así también de la “raza española” (sic). Se descartó el Hospital de la Paz, por ser éste un término –paz– que producía reacciones cutáneas adversas al individuo.

Estos pintorescos pero no por ello menos relevantes extremos del tratado fueron revelados por la segunda edición del Teleberri de ETB, aludiendo a fuentes conocedoras del caso que preferían permanecer en el anonimato por cuestiones de seguridad.

La referida garganta profunda reveló también un dato hasta entonces desconocido incluso para lo más avezado de la canallesca peninsular. Al parecer, Abedulillo no era el primigenio apellido del virrey. El anónimo informador aseguraba que su autentico apellido era vascuence y que fue posteriormente sustituido por el actual con el que es conocido. No había sido una decisión particular suya sino el conjunto de la familia numeraria en plenario. Por lo visto, eran prosélitos de una extraña secta de adoradores del inquisidor francés Pierre de Lancré, quien consideraba a los vascos una calaña de Satanás. Llevando el estigma maldito en el propio linaje, era imprescindible purificar el apellido para poder entrar impoluto, cuando correspondiere en el Reino de su Señor, ligeramente más elevado en rango que el de su Borbón. Así había sido, según el precitado informante, que aprovechando la proximidad al régimen satisficiera el prurito de no tener nada que ver con las hijas euskaras de Belcebú.

Recapitulemos.

No estaba siendo un buen verano para Carlos Abedulillo, ilustrísimo virrey de España en las Vascongadas. Demasiados acontecimientos amontonándose y todos ellos contrarios tanto a su espíritu como a su sacra misión. Pensaba que en el anterior tiempo todo era mucho más fácil; y algunos atardeceres se aplicaba con fervor a los cilicios para escapar de la punzante excitación que le provocaba la mera evocación del añorado pasado. "Cierto – se repetía una y otra vez en un arrastrado lamento que llegaba a conmover incluso a las cucarachas más curtidas–, antes era mucho más fácil y satisfactorio este trabajo; pero estos discípulos del Diablo nos han cambiado el guión de la película y nos están complicando la existencia ¡malnacidos! En los buenos tiempos no me dejaron poder disfrutar a gusto de mi misión, y ahora que he vuelto a la tarea me lo ponen tan difícil con sus satánicas maniobras que no alcanzo el debido placer en la encomienda".

Y es que el virrey estaba en revalida de consolidación en el cargo después de que su anterior tentativa fuera fugaz como pedo de chulapa con pañoletas y puntillas. Abedulillo, "el breve", regreso en segunda vuelta cuando consiguieron ganar por el Foro los suyos. Lamentablemente para él, las cosas habían cambiado mucho para entonces. Así que la temporada estival, como ya hemos mencionado, no estaba siendo especialmente feliz para el virrey. La situación en los territorios ocupados vascos ya no le ponía como es debido –ni en sus vascongadas ni en Nafarroa–, dándole demasiados disgustos y muy poquitas satisfacciones. Los desagradecidos catalanes se sumaban también al aquelarre independentista, y, por si fuera poco, su amada España

se encontraba en un pozo tan oscuro y profundo como la Fosa de los Marianos, 150 millas náuticas al oeste de Pontevedra. La corrupción generalizada les cubría de mierda hasta por encima de las pobladas cejas, las secretarías generales eran citadas a sede judicial, todos los días abriendo portadas… " Arenas, Cascos y Dolores en la Audiencia Nacional" habría titulado con sorna y a cinco columnas el asesinado diario irreverente de la mañana. ¡Qué metáfora más cachonda para un estado de derribo! Para más dolor en el alma profunda, los monos de Gibraltar volvían a cascársela mirando a España. Una vez más, la pérfida Albión partiéndose la caja con la peña del Peñón. Cualquiera habría calificado este pueril juego de palabras como ocurrente; pero a Abedulillo, con su característica cara de palo reseco inexpresivo, el sarcasmo le hinchaba las pelotas, como es de rigor en todo buen caballero que se emociona viendo desfilar a la cabra de la Legión al frente de la Cofradía del Cristo de la Buena Muerte. España hacía aguas mientras algunos hacían aguas encima. Era intolerable lo que estaba pasando. Carlos Abedulillo, virrey de España en las Vascongadas se sintió impelido por la ineludible responsabilidad de lavar los agravios en las fregaderas del ejercicio de su cargo.

Tenía que hacer algo. Era una necesidad imperiosa. Una llamada del destino. Un compromiso con la Historia. Sabía que para ello contaría con la inestimable colaboración necesaria de los cagatintas liberados a sueldo.

Lo primero de todo, pensó, era chutarse una recarga de fe. Pero no de cualquier fe. Debía ser fe de la buena, de la que emana únicamente de las fuentes más genuinas del espíritu redentor de la unidad del destino en lo universal. "¡ Qué tiempos aquellos!",

exclamaba quejumbroso Abedulillo, mientras una tímida lagrimilla nublaba su ojo derecho al pensar en el glorioso Caudillo. Abedulillo rimaba elegantemente con Caudillo, de ese recurso poético sí que se sentía orgulloso el virrey en Vascongadas.

Nada mejor para llevar al Tresbolillo un cargador de fe que acudir el 18 de julio a la cripta en la que se venera la obra y se reza por el eterno descanso del general Emilio Mola. Era cierto que existían otros lugares para reencontrarse con la fe. Sin ir más allá pero yendo más lejos, hubo incluso quien regresó a su tarea como un hombre nuevo después de encontrarse con su Señor entre las atestadas, lúdicas y lúbricas avenidas de las Vegas. Pudiéndose haber encontrado con el propio Elvis Presley y que éste le firmara un autógrafo en la goma de los gayumbos, lo que aquél se trajo de allá fue una iluminación mística con tonos mesiánicos, un cedé del Farí en inglés que le regaló una meretriz oriunda de Móstoles y un zippo grabado de las Milicias Cristianas de nevada.

Tras la visita a la cripta y las rogativas a Mola, Abedulillo se habría desplazado a una iglesia en la que aún se conservan los mármoles blancos en honor de los caídos en la Santa Cruzada del 36. Concluido el homenaje y tras regalarse el paladar con una tortilla española y vino de Jumilla, el virrey regresó a su palacete de Bilbo y se afanó con esmero en el cumplimiento de la misión para la que había sido llamado. Desde que esos cabrones cambiaron la estrategia ya no había de alto nivel en los que centrarse, así que era imprescindible cavar nuevas trincheras. "No podemos dar ni un paso atrás reabramos frentes de combate", se dijo, lleno de orgullo y satisfacción. El espíritu de los generales alzados corría por su sangre como polco de ángel cortado por un santo.

“Ya que ahora no hay atentados, atentemos contra las fiestas y encendamos la mecha de la Reconquista”, pronunció de forma solemne ante sus Flechas y Pelayos, vestidos para la ocasión con corbatas negras y correaje. Lucían flamantes con sus uniformes azulones, pero en sus miradas afloraba la rilante luz de la desconfianza. La desesperanza había empezado a calar entre la tropa.

El disparo de salida lo dio en una entrevista ofrecida a un tal Mirlos, “ el mandíbulas”, en una TDT del nacional-catolicismo español. Algunos dijeron que por los efectos del ambientador etílico que se emplea en esas tertulias para estimular el debate, pero, por ese u otro motivo, la realidad es que el virrey se fue viniendo arriba y que tras arremeter contra la forma en la que se desarrollan las fiestas en los pueblos vascos abogó vehementemente por un nuevo modelo festivo. “Hay que poner fin inmediatamente a esas fiestas chabacanas, populacheras y filoterroristas para restablecer unas fiestas en las que entremos todos, en las que nuestra sana juventud pueda ir con un polo Lacoste de cenefa rojigualda en el cuello, debidamente perfumado y tomarse un Málaga Virgen con hielo sin que ningún primate de estética abertzale le ensucie de abominable calimocho. Nuestro modelo festivo es, por decirlo de alguna forma que se entienda fácilmente, de Pitingo y monumentales corridas. Seguramente fuera por el ambiente de ese tipo de tertulias que el virrey se vio en la necesidad de matizar a qué se refería cuando dijo lo de monumentales corridas. Se trataba de la fiesta nacional, evidentemente, pero no de ninguna otra cosa. Aunque llamar a una corrida fiesta nacional también tenía su mojiganga.

Dejando a un lado la anécdota, la cuestión fue que al mismo día siguiente se centró en los programas de fiestas de todos los pueblos para detectar cualquier formulación subversiva. Confiaba en que la virreina de los navarros hiciera también lo propio. Así comenzó una escalada de denuncias hasta un paroxismo que algunos asemejaron al de un colono ultra ortodoxo empeñado en colocar un tiesto con un cactus al otro lado del muro. Demandas contra actos a favor de los prisioneros, denuncias contra pregoneros, prohibición de brindis, paranoia banderiza… Aquello era la auténtica orgía de la democracia. Abedulillo estaba feliz con sus logros, tanto que la alegría le produjo estreñimiento; y es que la satisfacción era tan íntima que su agradecido organismo no quería desprenderse de nada.

Pero todo aquello aún era poco. Le era obligado ser más intrépido y atentar contra la madre de todas, la Aste Nagusia: había que cargarse Mari Jaia. Su primer impulso natural fue pedir su detención; el por qué ya se pensaría luego, España siempre dispone de un roto para cualquier descosido. Sin embargo, interesar la detención de un muñeco habría provocado semejante nivel de ludibrio que se hubieran descojonado hasta los marineros de la Royal Navy, que navegaban ya hacia Gibraltar para realizar unas maniobras rutinarias. Pensando en semejante escena que a buen seguro habría divertido hasta los informáticos de la televisión china. Abedulillo descartó la ocurrencia.

Fue entonces que reparó en la identidad de la Txupinera elegida para dar comienzo a las fiestas. ¡Ya tenía el factor desencadenante! Así pues, inmediatamente preparó los cargos y presentó denuncia. La maniobra le salió bordada y la Txupinera quedó suspendida por orden judicial. El virrey había conseguido

su objetivo, y fue tan plena su satisfacción y tan profunda la sonrisa por la conquista alcanzada que la piel de la cara se le fue hacia atrás y la expresión de flipado se le quedó permanente. Era como si a su cirujano plástico se le hubiera ido la mano en el liftin. Se le quedó la cara de la vaca que ríe puesta hasta los cuernos de Clenbuterol. Eso sí, lo que no le salió fue pelo. Pese a todos sus esfuerzos no consiguió arruinar la fiesta, aunque el rictus de gozo ya no se le fue del careto. Fue el primer síntoma de lo que acabaría ocurriendo.

El segundo y definitivo fue unos días más tarde, durante el festejo taurino en la plaza de Vista Alegre. Los primeros dos astados fueron una ruina. Muchos pitos y ningún aplauso. En algún momento, incluso se rozó la bronca en el tendido de sombra. El de sol estaba soliviantado. El respetable miraba a la Presidencia como pidiendo explicaciones y quienes desconocían la extraña dolencia del virrey se miraban unos a otros con estupefacción, no alcanzando a entender cómo, frente a tan deplorable espectáculo el muy ilustrísimo Abedulillo sostenía aquella estúpida sonrisa de íntima satisfacción. Hubo quién incluso de un éxtasis místico. Los más atrevidos se refirieron a un unísono zumbido ahogado que no parecía corresponder al vibrador de un teléfono móvil.

Fue en el tercer toro de la tarde cuando todo se precipito. El maestro, vestido en malva y oro, recibió a porta gayola con salto de rana al paso del morlaco. La afición necesitaba algo así para volver a creer en el espíritu del padre de Paquirrin por lo que aclamó agradecido.

Despertó la fiesta con el capote. La expresión del virrey era en esos momentos mucho más acorde a las circunstancias del

albero. El brindis fue la puntilla para Carlos Abedulillo. El diestro se aproximó a la Presidencia, y con la castiza teatralidad torera exclamó: " Por usted virrey, por sus españoles cojones".

Carlos Abedulillo comenzó a sentir como todo su flujo sanguíneo se precipitaba hacia los testículos como un tsunami devastador que le fuera privando del riego a otras zonas del organismo. Fue perdiendo color al tiempo que se le alzaba el pendón. Nadie se dio cuenta de lo que sucedía porque todo el coso permanecía embebido en las magistrales evoluciones del matador sobre la arena. Todo eran oles enfebrecidos mientras el virrey de España en Vascongadas colapsaba por un shock multi orgásmico.. Al tiempo que la espada penetraba hasta la empuñadura hasta el lugar preciso en una estocada mortal de necesidad, el virrey se desplomaba sobre la bancada. Cuando tras los primeros segundos de incertidumbre lograron colocarlo de cúbito supino se encontraron con un cuerpo inerte que lucía una sonrisa entre " Ecce Homo" y " Bonono" salido, con una abultadísima prominencia entre las partes denominadas "nobles" según el Manual de Urbanidad de las Nuevas Generaciones. Era tal la protuberancia que ostentaba que un crítico taurino comentó que habría hecho falta un toldo de circo para hacerle una taleguilla. Evidentemente que el malagueño exageraba, pero el espectáculo en verdad que resultaba circense.

No pasó por la enfermería del coso y fue trasladado de inmediato al Hospital Civil de Basurto, a la sazón el más próximo a la plaza de toros de Vista Alegre. Allá consiguieron estabilizarle y rebajar los niveles de testosterona hispánica lo que se manifestó en un notorio descenso de la hinchazón ya referida. Lo que resultó imposible corregir fue la estólida sonrisa de primate que,

por lo que dijeron algunos especialistas faciales sería irreversible y vitalicia. Al poco, fue lo de las reuniones de los responsables de salud, las dos ruedas de prensa ofrecidas y la oportuna decisión de trasladarle al hospital madrileño "12 de octubre" para que allá se sintiera como en casa.

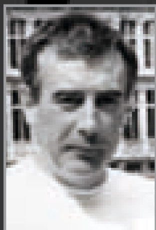
Han pasado ya cuatro meses desde entonces y nadie ha sabido aún dar una explicación científica al fenómeno. Se habló de llevarle a un prestigioso hospital de Londres, pero Abedulillo se negó por no dar bazas a los colonialistas de Gibraltar. Unas recientes declaraciones del primer ministro británico asegurando que por encima de la territorialidad está la libre decisión de los ciudadanos fue el motivo por el que se cerrara en banda ante la posibilidad de ser tratado en el Reino Unido. Para Carlos Abedulillo, semejantes proclamas eran constitutivas de colaboración con el mundo proetarra se pronunciaran en euskara o en Inglés. A pesar de su delicado estado de salud, estuvo tentado de llevar el caso a la Audiencia Nacional aunque su colega el ministro de Asuntos Exteriores le retuvo a tiempo con el argumento de que suficiente chanza recorría ya Europa como para seguir jodiendo más la "marca España", que al paso que iba la cosa acabaría sirviendo para poco más que para marchamo o chapa de chorizos.

Evidentemente, Carlos Abedulillo ya no es el virrey de España en las vascongadas. En gratitud por los servicios prestados a la patria en tierra hostil, le fue concedida una medalla con cinta piperpoto, remunerada. Como la dotación económica era demasiado frugal por cuestiones derivadas de la crisis económica, el Consejo de Ministros reunido en la Moncloa el tercer viernes de Octubre acordó por unanimidad concederle plaza de gorrilla en el Valle de los Caidos.

El pasado 20 de noviembre pudo ser fotografiado en su puesto de trabajo. La sonrisa que lucía en su careto no parecía corresponderse con los tristes acontecimientos que recuerdan el lugar y la fecha.

Precisamente por esa llamativa falta de sincronía entre evento y expresión, un nutrido grupo de falangistas de Murcia le propino una monumental paliza y lo tiró abajo por las escalinatas de piedra. Pensaron, muy equivocadamente, que aquel extraño individuo se estaba tomando a chirigota el sagrado lugar y a sus padres y mártires de España. De ahí brotó el juvenil, sano y espontaneo gesto de propinarle un severo correctivo por rojo indecente. Tuvo que ser internado para repararle tres costillas y una abolladura en el pómulo izquierdo. Ni con la intervención fue posible corregirle la estúpida sonrisa. Era como si el sarcasmo persiguiera al virrey incluso tras haber dejado de serlo.
Así de extraño fue el caso del virrey en Vascongadas

Alhamako kartzelan 2013ko abuztuan

Ibon Muñoa Arizmendiarrieta
1958
Eibar

Atxilotze data: 2000ko urriaren 17an.
Liburu bat argitaratua dauka:
"*Ametsen txokoan bizi naiz*". 2011. Ataramiñe.

C.P. Puerto I
Ctra. Jerez-Rota, km. 6,4
Apdo. 555
11500 Puerto de Santa Maria
Cadiz

Kartzelari xake-mate emango diogu

1
Errepublika zaigu
hurbildu jokora,
erregeak taulatik
bidali kanpora,
zirto hau ekarri dut
"xakeko" arlora,
monarkak sartu ditut
kutxan hankaz-gora.

2
Xake-jokoa dago
pil-pil etxartean,
zoriontsu gabiltza
gu xake-matean,
kirolaren aurretik
edota ostean,
kideak ari gara
laukien artean.

3
Burutik zaizun arren
ateratzen kea,
gerra baino jokoak
pizten du bakea,
taulan errotu dugu
eremu askea,
kideen sentimendu
ederren trukea.

4
Mahaian jarri gara
grina berarekin,
denbora gozatzeko
xede onarekin,
zu hasi zuriekin
eta ni beltzekin,
kartzelak ahaztuko
ditugu piezekin.

5
Erregina laga dut
erregea zaintzen,
peoiekin dihardut
taktika prestatzen,
zaldiak trostan dauzkat
zuzen erasotzen,
alfilak zein dorreak
atzetik bultzatzen.

6
Eskuak luzatzea
keinu adierazle,
amaitu da partida
biok irabazle,
xake-jokoa ez da
irrien ebasle,
baizik eta kideen
pozaren arazle.

7
Gatazkari diogu
eman xake baikor,
konponketa zuzenki
ehuntzeko bizkor,
erabaki hau denez
guretzat emankor,
kartzelak hautsez dira
bihurtuko galkor.

8
Partida bat jokatu
zeuri eskaintzeko,
erregea bentzutu
zu loriatzeko,
xake-jokoan daukat
beta pentsatzeko,
elkartuko garela
maitez sentitzeko.

2013ko martxoaren 24an

Hiru desira eta sentimendu bat negu gorrian

Neguko ilunabarrean
ipar haizearen menpean
hotz dagi presoaren ziegan,
berdin txiroaren txabolan,
eta zarpailaren zokoan,
uzkurtuta dagite amets
lar sufritzen ari direnak.
Aukera bat nahi du presoak
hesia bihur dadin ate,
justizia nahi du txiroak
txabola bihur dadin etxe,
errukia nahi du zarpailak
kartoia bihur dadin ohe.
Gazte sentimentalak dio
"buka dadila gabezia
onura haz dadin Munduan",
udaberrian entzun nahi du
txiolari txantxangorria,
esperantzaren irrintzia.

2013ko apirilaren 7an

Kartzelak hil duen kide bati

Mendeku zitalaren sarean erorita
botereak gupida gabe iraindu zaitu,
krudelkeria pairatu behar izan duzu
zure herria oro maitatu duzulako,
ospitale batean bakarrik hil egin zara
esku maitagarrien babesa ukatuta,
gelako atean polizia batzuk daude
ezin ulertu barik konpromiso itzela,
aberriari eskaini diozu bizitza
jendarte maiteñoa hobetzeko musu-truk,
ez duzu egun handia plazan gozatuko,
gurekin gozoro biziko zara ordea,
Auñamendin egunsenti oskarbietan,
Kantauri itsasoan arrats oskorrietan,
zelaian lili usaintsuen petaloetan,
jaioki diren ume askeen taupadetan.

2013ko apirilaren 7an

Oraingo negu gordinak leunduko dira

1
Udazkena badoa
badator negua,
izan dadila, otoi,
gurekin malgua,
"ez dut gura ospelik"
ohi da erregua,
kartzelan ez dadin has
ozen ernegua.

2
Neguan jipoitzen nau
kartzela okerrak,
laiotzak direlako
hemengo bazterrak,
izozgailu handi bat
dirudi tailerrak,
halaber kiroldegi
umel eta lerrak.

3
Andaluzian ei da
ikur eguzkia,
neguak baina dakar
tamalez flakia,
sukarrak duenean
jotzen bekokia,
dardarka datza soilik
ziegan gizakia

4
Puerton uzkur gabiltza
hotzaren garaian,
denbora darabilgu
berotzeko nahian,
kalean eguna zen
joaten ezarian,
kartzelan txepel doa
arima erian.

5
Negutean hotz dagi
ziega txikietan,
izoztuta geratzen
zara iluntzetan,
aterpea bilatzen
duzu izaretan,
gustagarri zaizkizun
amets askeetan

6
Elkartasunak digu
negua leuntzen,
bihotza laztanduta
gogoa gozatzen,
etxartean kideok
garenean batzen,
bisitak zein gutunak
ditugu eskertzen.

7
Putzu beltzean ditut
gorriak ikusten,
berogailurik gabe
eztulka naiz hasten,
maitasunari esker
hotza dut jasaten,
naro dit behar dudan
kemena ematen.

8
Atsegin zait zurekin
hotzari eustea,
"zoritsu bizi gara"
garbi entzutea,
etxean goxo-goxo
zeuri esatea,
"opari bat izan da
gaurko elurtea".

2013ko apirilaren 14an

Biharko urte handiarena

Aurtengoa kide izango da
niretzat hamahirugarrena,
sinetsi nahi dut izango dela
kideontzat zeozerena,
seguru asko ez da izango
nahi dugun zohardiarena,
baina bai gure goiztiri hori
hasten lagunduko duena.
Urte hau ziur izango dela
zeurea eta besteena,
horrela gero iritsiko da
dirdaiki gainerakoena,
deserrietan urruti gauden
euskaldun sentimentalena,
Ama-Lurraren euskara maitez
laztanduko dugunarena.

Orduan hor da dena hasiko,
gutarrek espero zutena,
galtzailerik ez duen izango
garaipen kolosalarena,
pobreziarik ezagutuko
ez duen auzolanarena,
herrarik gabe hedatuko den
giza eskubidearena.
Urte hori da izango uros
gure askatasunarena,
zuk eta denok itxoiten dugun
egun zoragarriarena,
bortxarik gabe on biziko den
euskotar jendartearena,
maiteñoei oparituko
diegun irriñoarena.

2013ko maiatzaren 19an

Geure idazleen aldeko dei bat

1
Kontzientzia enegarrenez zaizu kexatu,
nortasun bihurria nahi zenuke bezatu,
ez dadin axolagabe kultura gezatu,
besaulkian zara eserita erlaxatu,
ohiko nagikeria txarra duzu xaxatu,
literatura euskaraz oparo gozatu.

2
Gure idazleak hasi zara gerizatzen,
itzultzaileen langintza gozoro pusatzen,
ele maitea diharduzu eder usatzen,
nonahiko istorioak gogoan pausatzen,
euskal unibertsoa hola zaude osatzen,
Etxepareren aldarria bikain gauzatzen

2013ko maiatzaren 19an

Untzagan elkartzen ginenean

1
Euriarekin oroit naiz
agertzen zinenean,
irriño bat marraztuta
aurpegi leunean
Isasitik jaisten zinen
gabardina soinean,
Untzagan zure zain dontsu
egoten nintzenean.

2
Taberna batean ginen
jartzen goxo txokoan,
zerbait afaltzen genuen
bare hango giroan,
gure planak genegitzan
gustura jandakoan,
zoritsu egoten nintzen
maite, zure alboan.

3
Guk ez genuen sentitzen
hotzik negu gorrian,
eskutik samur helduta
iluntze hozkirrian,
arnas lurruna hasten zen
poliki aldarrian,
"gu gabiltza" genioen,
"modu zoragarrian!"

4
Zu eta ni bizi ginen
bikain iraganean,
gu mementu hartan geunden
xarmaren larrainean,
horixe baieztatzen dut
ziegan nagoenean,
goiz-argian maiteminez
esnatzen naizenean.

5
Izar denak egon arren
erabat estalita,
gau beltzuria zitzaigun
iruditzen polita,
alai genbiltzan batera
ilusioz jantzita,
aterkitik euri tantak
erortzen ikusita.

6
Iretargia borobil
ateratzen zenean,
luzaro egoten ginen
agurtzeko unean,
bihotzak zebiltzan gertu
taupaka gau-minean,
amandrearen distira
jasotzen zutenean.

7
Besarkatuta gozoro
gaueko soseguan,
entzuten genuen hontza
uluka inguruan,
artizarra keinuka zen
pizten dir-dir orduan,
bere grazia eskainiz
ortziaren ortuan.

8
Gure Untzagako plazan
ginelako elkartzen,
zurekin atseginez naiz
oroitzan kulunkatzen,
askapenaren zuhaitza
hasi gara kimatzen,
gerezia onduko da
has gaitezke ospatzen.

2013ko ekainaren 9an

Kide irribarretsu bati esker onez

1
Ate baten kirrinka,
hasi da eguna,
irteteko prest dago
kideko hiztuna
begiak pozten zaigu
egin ezaguna,
bere alboan pena
dirudi biguna,
suspertzen du etsita
dagoen urguna.

2
Urte asko darama
herritik kanpora,
borrokan erori zen
gatibu zulora,
kartzelan usatu du
ganoraz denbora,
euskara ikasita
egin dezan gora,
euskaldun helduko da
zoritsu txokora.

3
Bere umorea da
zinez kutsakorra,
arlo askotan baita
horrela motorra,
erabat lautu digu
aldapa gogorra,
irribarreaz blaitu
kartzela lehorra,
inguru ezkorra du
bihurtu baikorra.

4
Txantxekin murrizten du
kartzelan laharra,
zirtoekin argitzen
etxarte nabarra,
herriminak duenez
zeharkatzen marra,
adorea eskaintzen
digu barra-barra,
gau beltzean dirdai da
amandre zaharra.

5
“Bizipoz barik” dio
“ez dago biderik,
ezta ere tamalez
geroko xederik,
kide denok batuta
badago eusterik,
hola ez duzu hemen
izango ajerik”
berari esker ez dut
izaten nekerik.

6
Halako lagunekin
ni nago gustura,
sentitzen dudalako
naroki onura,
zurekin dut aldendu
erraz asperdura,
zure turrusta daukat
oparo eskura,
kartzela gainditzeko
behar dudan ura.

2013ko uztailaren 7an

Gure lurretan inkisidoreen menpe

Zenbat suprefet tratulari,
zenbat estatu ordezkari,
gure lurretan mehatxari,
jakobino amorratuak,
zentralista inposatuak,
inkisidore muturtuak,
euren xedea zanpaketa,
euskal senaren birrinketa,
ele txikien bazterketa,
laga gaitzatela bakean,
jardun ez dezagun txokean
askatasunaren eskean,
maite dugu demokrazia,
gaitzesten hauen malezia,
direlako bortxen hazia,
joan daitezela hemendik at,
bizi gaitezen zazpiak bat,
euskaraz libre harat-honat.

Euskal Herriko eitea

1
Sagarra bezain mamitsua
elkartasunaren zentzua,
maitasuna bezain hezea
askatasunaren haizea,
krabelina bezain gorria
klaserik gabeko herria,
ilunkera bezain morea
berdintasunaren lorea,
esperantza bezain berdea
euskal presoaren oldea

2
Zaila den arren sinestea
zabalduko dugu atea,
garatuko da ostartea
ekiaren izpiz betea,
lortu dugulako eustea
hautsiko da gaurko katea,
euskaltzalea eta gaztea
izango du eder eitea,
hola sumatzen dut maitea
elkartuko garen urtea.

Kideak garelako

1
Kontzientziak garbiki dit
esaldia diktatu,
berehala ohar nadin
hitz apalez aitatu,
"sakon behar zenituzke
kide denak maitatu,
eskua bero luzatuz
bizipoza sustatu".

2
Zu zinen nire mitoa
ustezko eredua,
elkar ezagutu dugu
erori zait mundua,
izaera zakarrak dit
mindu sentimendua,
aldatu egin da goibel
nire pentsamendua.

3
Kide jator jardun, arren,
gertuko lagunekin,
ez izan jarrera txarrik
erkide fidelekin,
sarritan beharko duzu
aritu beraiekin,
ondu nahi duzuelako
herria ekintzekin.

4
Begirunez har ezazu
zure ingurukoa,
askatasunaren alde
ari den kidekoa,
musu-truk dabil zintzoki
nortasun onekoa,
bere bihotz onberak du
taupada herrikoa.

5
Ideiak eta praktikak
erabili batuta,
edonon izan itzazu
gozoro uztartuta,
iparrorratzak duen lez
iparra markatuta,
eduki ezazu beti
atsegina piztuta.

6
Gorrotoaren azpian
ez dago iraultzarik,
ezingo duzu horrela
zertu utopiarik,
jenio zitala utzi
urruti ostendurik,
izan zaitez iraultzaile
xextrak indargeturik.

7
Euskal zelaia nahi nuke
pozarren elikatu,
gure alde bizitzeko
behazuna ukatu,
gu gutarrak garelako
ozen aldarrikatu,
ezinikusia baino
hobe dela barkatu.

8
Goiz-argian hitz polit bat
akabo haserrea,
aurpegietan hasi da
zoragarri barrea,
atzean geratu zaigu
eguraldi arrea,
eguzkiak gozatu du
harremanen larrea.

2012ko martxoaren 25ean

Anaien (arreben, ahizpen, neben) elkartasuna

1
Anaien elkartasuna
kartzelan da osasuna,
ziegan dabil oihartzuna,
pozarren diot "Eskerrik asko"
oro dira ontasuna,
uxatzeko histasuna
dakarte alaitasuna,
behar dudan maitasuna.

2
Urteak dira metatzen
kartzelan latz kiribiltzen,
ahaztura dute zertzen,
eurak ordea nirekin daude
nekeak maitez baztertzen,
hilero haut laztantzen,
zoriona oparitzen,
xaloki ditut agurtzen.

3
Anaiak eta kideak,
elkartu gaitu oldeak,
urtetan errepideak,
ez dugulako urruntzerik nahi
batu ditugu bideak,
gure atzoko aldeak
irauli ditu kordeak
hurbilduz bihotz gordeak.

4
Gurasoen akordua
anaien sentimendua,
bete dute agindua,
babesten naute irrien truke
ontzeko bizimodua,
etzi dugu hitzordua,
jasoko dut ukendua
arin joango zait gandua.

5
Zenbat gauza esateko,
oroimena ereiteko,
gerokoa marrazteko,
gogoa beti dago irrikaz
anaiekin egoteko,
berri onak entzuteko,
fin erroei eusteko,
gurasoak goresteko.

6
Bero anaien giroan
desio bat dut eroan,
gerta dadila geroan,
gaurko arnasa nahi nuke jator
itzuli txit luzaroan,
goxo euren abaroan
nago horren esperoan
konponketaren aroan.

7
Juezari diot esana
alferrik dela afana
hausteko gure izana,
etorkizuna dirdai dakusat
hola dabil harremana,
zain dut Debako harana,
bihar kartzelen porlana
anaiontzat iragana.

8
Kartzelan dugu pindarra
euskal arimen indarra,
laister dator goizabarra,
Iñigo eta Paul zoragarri
dakarkidazue garra,
moztu duzue laharra
haz dadin aske belarra,
esperantzaren zuztarra.

2012ko apirilaren 8an

Ilargia kartzelan

1
Bero dagi ohean
gaurik motzenean,
aurten sargori dator
uda porlanean,
ilargia dotore
ametsen unean,
zirrara eragin dit
taupaden gunean.

2
Iretargi zuria
izaren barnean,
bere distira daukat
dirdirka soinean,
bizipoza hazi zait
naro garunean,
askatasuna dantzut
deika gauminean.

3
Udan galanta dugu
ilargi betea,
edertzen du osoro
gaueko tartea,
berarekin urrun dut
sentitzen katea,
gogoan zaudelako
irritsu maitea.

4
Ilbehera dakusat
polit iluntzean,
mihise txit morea
duela atzean,
Artizarra du gertu
izarren pentzean,
gure arimak dira
pozten behatzean.

5
Ilargia ortzian
ostentzen denean,
begiak ixten zaizkit
hits belztasunean,
argia bilatzen dut
ziega ilunean,
zurekin oroitzetan
batzen naizenean.

6
Ilgorarekin sarri
dardara ugari,
kirioak ei dira
jartzen lar dantzari,
loa dio laburtzen
kezkatzen denari,
kartzelan maitearen
zain dagoenari.

7
Goizean esnatu naiz
ilargirik gabe,
orain eguzkia da
larruaren jabe,
etorriko zait gero
ia oharkabe,
bizi nahi nuke bihotz
zurekin lokabe.

8
Ilargi borobila
otsoen lur mina,
musa agortezina,
maitaleen grina,
emakume haurdunen
goiko emagina,
gatibuen desiren
izpi atsegina.

2012ko uztailaren 29an

Oier Andueza Antxia
1975
Durango

Atxilotze data: 2001. urtean.

C. P. Murcia II
Paraje Los Charcos
30191 Campos del Río
Murcia

CASUALTIES
ANARCHY

Jokin Urain Larrinaga
1959
Mendaro

Atxilotze data: 1986. urtean.
Urte hauetan hainbat liburu argitaratu ditu: *Izaina* (AAB, 1990), *Adlotse* (Txalaparta, 1992), *Gatibu sortu nintzen* (Susa, 2000), *Errotarria* (Susa, 2006), *Ez dago etxean* (Susa, 2010), *Agurra eta Ohorea. Euskal militanteen heriotza kronika* (Ataramiñe, 2013).

C.P. La Moraleja
34210 Dueñas
Palencia

Mundu honetan

Araba-zozo zuria

– Hara, hara… Ikusi al duk?

Xabierrek atzamarra luzatzen duen aldera begiratu du Tinok, ezer esan gabe; zaila litzateke ikusi ote duen jakitea, luzatu zaion barre-antzagatik ez balitz. Badakite bere erantzunek hermetikoak izaten, patioko lehen orduotan batik bat.

Neguari azkena eman ezinean oraindik, udaberriaren zantzuak nabarmentzen doaz inguruan. Txolarreak dira, beharbada, urtaro berriaren aldarria egiten lehenak; kantu hotsean ezagun izaten dute aldaketa, egun eguzkitsuren bat denean bereziki. Laster hasiko dira batzuk mokoan belar edo lumaren bat dutela hara-hona. Besteren batzuk zaratan, elkarri desafioka edo, eta mokoka ere bai tarteka, haserrea nahiz lehia txorrotxioka konpontzeko larriegia dutelako agian. Joria arren ulergaitza baitzaigu hegalari xeheon armonia, eta tamala da. Zer esaten ote diete urtaro honetan txolarre batzuek besteei? Zer galdetzen ote diote elkarri?

Gozoago dirudien tortolen urruma ere entzuten da batzuetan, eta galeperren kanta pinpirina, eta eperren erlatsa; esan liteke hauek badutela euren aldarria atergabe jotzeko premia asegaitza. Hain dute errepikakorra jarduna!

Mikak ere badabiltza inguru hauetan; goizeko lehen orduetan ikus daitezke gure leihoon aurreko teilatu horren gainean geratzen, edo geratu gabe igarotzen, zeharka geuri begiratuz agian.

Horixe dute mikek euren izaera lotsagabe itxurako herabean, nahierara gera daitezkeela teilatuan geure begien aurrean, edo geratu gabe joaten ahal direla hegada farfailtsuan, isats luzea atzetik jarraika dutela, harago dagoen edo dagokeen kotaraino.

Beleak gutxiagotan azaltzen dira, kantua ala karranka ote den ez dakidana eginez, gotzainak pulpitotik ohi duen arrandiaz.

Enara sorbeltzak, eta azpizuriak batez ere, ugaldu dira egun eguzkitsuekin; eta erla-txoriak, eta argi-oilarren bat bere gandor harroarekin; usoren batzuk igarotzen dira inoiz gure ikusmen sail murriztuan zehar; eta amiamokoren bat edo beste, buztanbeltzen bat edo buztanikarak, eta hegaldi zaratatsuan igarotzen diren istinga-txoriak, kaioren bat, eta denak desagerrarazten dituen belatz edo mirua, eta gauetan ulua egiten duen hontza… Hegazti oasi eder dateke, guretzat infernu izateko aukeratu zuten leku hau.

Hainbesteren artean, araba-zozoak direla esango nuke, txolarreekin batera, hemengo txoririk ugarienak eta latosoenak, kantu-berriketa setatiena eta doinu sailka gaitzena dutenak. Hain dute jardun aspergaitza eta askotarikoa.

– Ikusi al duk? Pentsaik edozeinek edozein lekutan aurkitu ezin duen ikusgarri politari begiratzeko aukera daukaala –gehitu dio Xabierrek, Tinoren erantzun argiagoren baten bila.

Laster ezkutatu da gure patioak ematen duen ikusmen zail murriztutik ager ostenka bezala ibili ohi den araba-zozo albinoa.

Hegadunek duten erraztasun horrekin azaltzen da goizetan gure leihoen aurreko teilatura, agerpena dirudiela. Teila gainean mokoa igurzten du, zorrozten ari balitz bezala. Aurreko udan baino zuriagoa dirudi; paparretik azpialdera errauts kolore iluna hartu zuela ematen zuen orduan, eguzkiaren argitan, nora begira jarri, errauts kolore hura zilarkara bihurtzen bazitzaion ere. Dena dela, zuriagoa, albinoagoa da orain, negutik udaberrira doan sasoi honetan.

Araba-zozo mordoa biltzen da goizetan teilatu horretan, eguzkiak gailurra hartzen dionean; gauzak hozmindutako soina berotzen egoten dira, hegoak zabalduz, nagiak atereaz. Laster hasten dira alde batera eta bestera joan etorrian, janari bila edo hegan egitearen plazera sentitzeagatik.

Tinok ere soina mugitu du apur bat; Xabierrekin batera korrikalditxoa egin du, eta elkarren artean jokatu behar duten pilota partidurako eskuak berotzen hasi dira.

Patioko atea eta lau leihok libre uzten diguten eskuin paretan aritzea beste erremediorik ez daukagu. Horrez gain, zorua ez da guztiz laua, koska eta zulotxo ugariduna baizik, eta pilota hormaz bestaldera bidaltzeko ez da deskuido handia behar izaten.

Barruko mundua

Laineza gehiegitxo darabilgula dio Josebak, hainbeste kontu eta patriofiliorik gabe jokatzen zutela eurek pilotan, mutil koskorrak zirenean, kontzejupean–eta.

– Abarkekin jokatzen genian, ortozik ez zenean espartinak ez apurtzearren –hasten da, zapatila zulatuengatik baten batek kexa egiten duenean–. Oraintxe ere… –jaurtitzen du azkenean erronka.

Lehia gogorrean aritzen dira Tino eta biak hika-mika. Astean lau-bost egunetan partiduak jokatzen ditugu elkarren artean txandakatuz, baina horrez gainera daukate bi hauek desafio eta erronka saioa. Hirurogei urtera doan arren, Josebak ez baitauka hogei urte gutxiago dituenari barkatzeko asmorik.

– Abarkekin jokatuko diat nahi duanean –bota dio–. Ni abarkekin eta hi markadun zapatila dotore horiekin!

Gaztetxoa zeneko garaiak eta Eltzikorta atariko jolasak berritu nahian dabil inola ere. Ez baita pilota kontua bakarrik. Patioko kantoi batean badaukagu hiru hankadun aulkia ipintzeko adina zoru lur eta hondar apur batekin. Perrexila eta mendafina, malbaren bat edo beste, ipomea batzuk, berakatzen bat, sagar landare erne berri bi… daude bertan elkarri lekua kendu nahian. Baratza modu horren ondoan badira beste hiru lorontzi txiki botila eta balde zaharrekin eginak, eta horietan ere indartu dira larrosondoa eta mendafina, eta krabelinak deitzen diegun lau-bost lore eta bi mahatsondo erne dira.

Goizetan, gosaldu eta, kirola egin aurretik, patio bazterreko baratza eta lorontzietan zer berri dagoen ikusi eta ura botatzen die landareei. Eguerdi aldera, kirol lanak amaitu, dutxatu eta arropak garbitu ondoren, arreta handiz begiratzen die berriro lore eta landareei. Lupa eskuan duela ikusi izan dut, doi lehertuz ernetzera doan haziren bati luzaro begira, zer lore edo landare ote den asmatu nahian. Hainbat frutaren haziak bota baititugu horra…

Gero, hormaz barruko mundu txikia oreka onean dagoela ikusita, aldizkariren bat edo egunkaria eskuetan, betaurrekoak jantzi eta patioan harantz-honantz ibilian irakurtzen du, ziegetara igo gaitezen kartzeleroa datorren arte.

Baina ez da beti horrela gertatzen. Iaz ahalegin handiz eta esperientzia eskasez balde handi batean egin genuen konpost usteak ez baitu lur emankor bihurtzeko itxurarik. Lokatza hartzitua dirudi, bai itxuran eta bai usainean. Apur bat lehortu zenean hazi batzuk bota genituen bertara, baina ez da ezer erne.

– Hemen bota ditugu espagetien tomateak, paellaren koloreak eta olioak, paperezko musuzapiak, ardikien koipeak… agian ez zeukaten ezer asko naturaletik eta konpostgaitik. Ez al zaik iruditzen?

– Etxeko txakurrak edo txerriak zuenean edo gurean egiten zuten prozesua falta, horixe gertatu zaiguk honekin –erantzuten dit Josebak etsipen airearekin. Barruan, bere txokoan eserita, irakurtzen edo eskulanen batzuk egiten aritzen den mahaitik mugitu gabe, leihoaren bestaldetik begira dakuskit Xomorro, bere jardunean keratxoa eginda bertsoren bat ehotzen seguru asko, edo goizean yogurta eta gaztanbera egiten ipini duen esnearen

jagole bestela, gure nekazal lanen atarramenduak burutaziotan nahastuta ez badauka.

Litekeena da argi-oilarraren hu-hu-hu-a entzun eta kukua ote den iruditu izana, eta pentsamendu poetikoren bat iradoki dio, beharbada, bertso jarrietarako lagungarri. Urterokoa baitu Usurbilgo Santa Isabel bertso paper lehiaketa, eta leku hauek, kartzelak, ihartu egiten dute inspirazioa, agortu, mitoak dioenaren kontrara.

– Lehen irabazi izan diat aurreneko sariren bat, baina bigarren edo hirugarren izatera atzeratu nauk azken urteotan –aitortzen zuen lehengo batean.

– Hori seinale ona duk, Xomorro; pozik egon beharko huke –bota zion Xabierrek, harria zulatuko lukeen umore ironiatsuarekin.

– Pozik?

– Gazteak onak datozela, alegia!

– Gazteak? Ni gazte sentitzen nauk ba!

– Bai, munduak badik atzekoz aurrera jartzeko seta hori; eroak sano sentitzen diren moduan, zaharrok sentitzen zarete gazte!

Gure arteko txoriak

Goizetan, eguzkiak aurreko teilatuaren erdia hartu baino lehen hasita, joan-etorri jarioan dabiltza araba-zozoak; belar, orbel, txo-tx, artile motots garraioan ari dira horma hauetatik harago gal-soro eta olibondo sailetatik, teila hautsi eta irauli batzuek uzten dituzten zuloetatik sartuta teilapean kabia egiteko.

Horniketa lan horretan, mokoan ekarri dituen belar eta orbelen bat utzi kabia egiten ari den lekuan eta, atzera zulotik irtenda teilatuan bertan hiru-lau metrora guardian bezala dagoen biko-tearengana joan da araba-zozoa, eta maitaketan aritu dira elkar-rekin. Gero, lumak astindu eta txorrotxio batzuk egin, teilatuan gora ttipi-ttapa, ttipi-ttapa. Pinguinoenen antzeko pausu bizkor-rean gailurreraino joan, eta hegan urrutiratu dira biak.

Araba-zozo hauen kantaldi setatiek behin baino gehiagotan gogorarazten didate duela hogeitaka urte ere bazirela hemen hauen aurrekoak, araba-zozoon osabak, alegia. Eta orduko haien artean bazen bat kabiatik erorita edo lehen moduluko kideek patioan atzeman zutena lumagabe eta ahul. Kontua da araba-zozo kume hura jaso eta hazi egin zutela gure kide batzuek. He-gan ikasi ahala, jangelako mahai batetik bestera joaten zen kide baten sorbaldatik beste batenera, batek ala besteak mutxikatzen zituen fruitu lehorrak ahotik jatera.

Baina araba-zozoak bazekarren, nonbait, bere izateari zegokion jakintza antzinako eta berezkoren bat, eta, presoen artean hazia eta hezia izan arren, teilatuan edo airean hara-hona hegan ze-biltzala ikusten zituen beste araba-zozoengana jotzen hasi zen. Beretar haien kantukeran ikasi zuen, haien ibilera eta portaera. Guztiz araba-zozo izaten saiatu zen.

Leialtasun zentzua ere bazuen, ordea, edo esker onarena, edo ez zekien garbi araba-zozo ala gizaki hegalari ote zen. Kontua da euskal presoen artera itzultzen zela edozein momentutan, jangelara edo txaboloren batera.

Agian sufritzen zuen guztiz araba-zozo izan ezinagatik, libre nahiak baino areago lotzen zuelako guregana itzultzeko bulkadak, atxikimenduak. Presoengandik erabat jaregin ezinak hein batean preso bihurtzen baitzuen bera ere.

Udako bero jasangaitzetan, gehienok jangelan eseri eta telebistari begira isil isilik geundenean, leihora etorri eta txorrotxio iskanbilatsuan hasten zen, harik eta norbaitek patioko komonetako harraskan iturria irekitzen zion arte. Orduan, ur jarioan bustialdi bat hartu, lumak astindu, eta, konforme bezala, teilatura joango zen, hurrengo janari eske etortzen zen arte.

Azkenean hantxe, teilatuan alegia, nonbait propio eramandako balinarekin tiro eginda garbitu zuen gure araba-zozoa garitan zegoen txapelokerrak.

Usoa ere bazen gure moduluan garai hartan. Hegoa hautsita edo erori zen patiora. Janaria ematen hasi zitzaizkion kide batzuk eta, sendatuta berriro hegan egiteko moduan zenerako presoon artera ohitu zen. Eskutik jaten zuen eta txabolo batetik bestera ibiltzen zen leihoz leiho, batean ogi papurrak janaz eta bestean ohe gainean burko ondoan arrautza eginez.

Ez dut gogoan zer arazorengatik egin genuen plantoa afalondo hartan. Kontua da txapelokerrak sartu zirela modulura, ohi zuten itxuran kasko, porra eta abarrekin. Jangelako mahai baten

gainean edo atzeman zuten usoa ordenaren zaindariek, eta porrekin joka zirtzildu zuten bertan.

Elkartasunez edo presookin identifikatuta gure artean geratu diren txoriek ez dute suerte onik izan.

Duela hiru-lau egun patioan aurkitu zuen Nikok araba-zozo baten arrautza azala. Batzuk oraindik kabiak egiten ari diren bitartean, kumeak elikatzen hasiko dira beste batzuk.

Albinoa, araba-zozo zuria, ez da lehen bezala goizero agertzen teilatuan ohi zuen lekura. Kabiaren batean arrautzak berotzen dago beharbada, tarteka hegaldi bizkorrean azalduta txolarre eta araba-zozo guztiak galdu-gordean desagerrarazi ohi dituen aztoreak atzeman ez badu. Aztoreak, baina, araba-zozo zuriari baino beltz uniformeei edo txolarreren bati lehenago erasoko diola pentsatzen dut. Egun eguzkitsu hauetan zuria errazago mimetizatuko dela, alegia, baldin eta txapelokerren sena zitalik ez badu, behintzat, aztore edo miru horrek.

Abarkak eta loreak

– Joseba zapuztuta zagok konpostaren ontzian ez delako ezer ernatzen. Zerbait egin behar genikek hori konpontzeko –esan dit Pakitok, patio kantoiko natur guneari begira gaudela, guztiz santua ez den betartearekin.

Baina, arrazoi du; gauza txikiekin pozten bagara presook, gauza handirik ez dugu behar izaten gogo ilunaldira jausteko ere. Duela egun gutxi arte goizero arretaz begiratzen bazion konpost baldeari, ur parrastadaren bat botatzeaz gain jaramonik ez dio egiten jada. Etsi egin duela esan daiteke, edo beste nonbaitetik duela zoriona ez bada pozaldiren baten itxaropena, edo biak batera.

Asteburuko bisitan ekarri zizkioten abarkak jantzita atera zen atzo patiora. Begirada harrituekin jarraitu genion beste zazpiok patio kantoiko baratzetxoa eta lorontziak ureztatzen zituen bitartean. Esango nuke loreei baino bere abarkei begiratzen ziela disimuluan, mutil koskorretako egunak gogora ekarriz dudarik gabe. Konpostaren ontzira ere bota zuen ur parrastada bat, baina jaramon gehiagorik egin gabe ekin zion ohiko kirol saioari.

Kirola egiteko edo egunerokoan erabiltzeko eskatuta, ikusten dituzten onenak ekarri behar izaten dizkigute etxekoek zapatilak edo janzkiak, eta halaxe dirudite Tinoren kirolerako zapatilek, erostunek ikusi dituzten onenak, pilota partiduan Josebaren abarkei zelako aldea aterako dieten ez dakigun arren.

– Baserritarrak baino, kaletarrak izaten dituk asfaltoan abarkak janzten dituztenak, eta hi ere… Eltzikortan ez huen hik abarka pare asko zulatuko –bota nion partidua jokatzeko prestaketan

korrikaldiak egiten ari zela, eta elorri arantzarekin ziztatu izan banu bezala bizkortu zuen bat-batean pausoa, baina isilik geratu zen, kontzentrazioaren onerako seguru asko.

Sei-zazpi metro izango ditu luzean frontoitzat erabiltzen dugun lekuak, eta geu igotzeko hain garai eta handi baina pilotei eusteko horren txiki eta eskas dela gehiegitan erakutsi digun eskuin paretaren bestaldera pilotarik ez jaurtitzea izaten dugu aurren arau eta kezka, tontoen lehia beroan premien lehentasunak aisa aldatzen diren arren. Txapelokerrak ibiltzen baitira gure eskuin paretaz bestaldeko estratan ikusketak eta guardi egiten, eta ez dira gutxi, tamalez, horma arte horretara joan zaizkigun pilotak, baina bakar bat ere ez da oraindik, mirarien mirariz sikiera, handik atzera hona itzuli.

Hormak; hormatzar hauengatik begiratzen diogu presook goi-goian dagoen ortziari, edo behe honetan mundu hau korritzen jarraitzen duten oinon muturrei, otoitz suharrean paseatzen duen klausura fraidearen aldean ez oso ezberdin eta ez, agian, fede eskasagoarekin. Ezker-eskuin eta aurre-atze, horma, barrote eta txarrantxa baita gure neke-bide hau.

Ziega batzuetako leihoetara igota ikusten da urrutian olibadia, eta egun gutxian loratu eta kolorez aldatzen joan den gari saila. Goizetan eta haize apur bat dabilenetan gozo etortzen da loran den gariaren usain ederra, urrutitik etortzeak, atxiki gaitz izateak, beharbada ederrago bihurtzen duena. Zer da, bada, presoon kondena, ez bada urrutitik datorrena eta urrutian dagoena itxarotea?

– Ipomea handien hauei hariak ipini behar genizkiokek, iaz bezalaxe etorri daitezen horman gora –erantzun diot Pakitori–. Azpian bazaudek oraintxe ernetzen ari diren batzuk ere…

Oraintxe arte aritu da Aimar korrika, irrati txikia belarritakoekin ipinita, entzun bide dituen kontuekin barre eginaz, irratsaio kazetariren bati ozen erantzunaz… Tino prestatu zain pilotarekin eskuak berotzen hasi berri den Josebari begira geratu gara: atzo estreinatutako abarka eta galtzerdi zuriekin markaren bat egin behar du gaurko entrenamenduan, tantorik onenak bere buruari egiten dizkion arren askotan…

Josebak hirugarren tantoa egin nahian bota duen pilotak txapa jo du bete-betean, eta arrabete bi ingurura ezkutatua zegoen gekoa atera da tximista bezain bizkor horman gora, teilatuko zulo baten bila.

Badira bi-hiru aste ilunabarretan azaltzen hasiak zirela gekoak, eta ugaldu egin dira ordutik, baina aurten patioan ikusten dugun lehena da. Begira geratu gatzaizkio denok, "hara, hara" eginez, pilota partidua etenda.

Mundu honetan holako gauzak

Moduluan gauden kideotakoren batek urteak egiten dituenean, erritual xume baina alaian zoriontzen dugu goizeko lehen orduan, patiora jaisten garenean. Gosaldu aurretik, urteak egiten dituenaren aurrean jarri, eta koruan kantatzen diogu aurrez ondutako bertsoa. Ondoren postala ematen diogu, abestu diogun bertsoaz gain zazpiok bakoitzak bere eskaintzatxoa idatzi eta sinatu ondoren.

Xomorro izaten da gehienetan postal eta bertsoaren egile, eta oraingoan ere bai. Urtebetetzean zoriondua, berriz, Pakito izan da:

Aizak, Pakito, primadera dek
ernaketa ororen ezten,
ikuitzen duen bihotza baitik
nabarmenki aberasten.
Urte berri bat, lora bailitzan,
tinko ari zaikianez hazten
bertso honekin hasita gaudek
eztarriak inarrosten
"zorionak" ta "urte askuan"
hiri bihotzez abesten.

Azken aurreko urtebetetzea izango du kartzelan; hogeita bederatzi urte egitera doa preso, eta datorren urtean kaleratuko da auzia gehiago okertu ezean.

Hainbeste urteren ondoren gutxi geratzen zaiola dioenari, zailena egiteko daukana dela erantzungo lioke berak, eta ez arrazoirik gabe; lehenengo hogeita bederatzi urteak izango zitzaizkion orain arteko zailenak, baina egiteko dagoena da hemen latzena.

Pakitorekin bateratsu kaleratu behar lukete, hogeita hamar urte kartzelan eginda, Mungi, Garratz, Jon Aginagalde… Ulises bera ere dezente lehenago itzuli zen Itakara… Lekutan geratu da, batere berritu gabe geratu ere, "hamar urte kartzelan…" zioen abesti hura. Urte asko daramagu patioko hormari begira, harantzago nekez luzatuz begia; lehengo lekuan batzen ote da lurra zeruarekin Kalamuako ostertzean?

Denbora da euskal idazle batek bere nobelako pertsonaiaren bitartez zioela presook ez garela enteratzen. Munduan, euren gizarteko mundu normalean zer gertatzen den, gauzak nola doazen, ez dakigula, ez garela enteratzen, esan nahiko zuen, eta arrazoi zuen beharbada. Bizitza erdia daramagu patiotik horma gain horiei begira, eta leihoetatik urrutira baizik ez dugu ikusten, ikusten badugu, lurrak eta zeruak bat egiten duten ingurua eta eguzkia nola ezkutatzen den bertan.

Irudipen bat baino irmoagoa ez da espazioarekiko gure kokapena. "Desmundua", idatzi izan dute literatura egiten-eta saiatu diren batzuek. Desmundua da, mundu deitzen zaion mundu horren desmundua, apika, baina hauxe da gure mundua, hementxe bizi gara, logika untxi narru erauzi berri alderantzia den espazio honetan.

Baina, presook enteratzen ez bagara, ez da, agian, dena presoon hutsa. Saiatu saiatzen baikara, inon diren berripaper guztiak irakurtzen eta telebistari begira, desmundu honetatik kanpoko mundu hori ulertu nahian, eta ez da erraza.

Ez gara enteratzen, beharbada, baina hemen bizi gara, desmundu honen aurka, urrutiko ostertzari ezkututik bezala leihotik begi-

ratzen diogun espazio honetan, eta gauza gutxirekin izaten dugu asko, eta gauza agian txikiekin pozten gara egun osorako, gosaldu aurretik kide laguna bere urtebetetzean zoriontzen dugunean aste baterako; edo patioko gure konpostontzi bitxi horretan, hainbeste zaputzaldiren ondoren, mirariz bezala, behingoan!, azaldu diren bi lore landareren agerkundea Josebari aldarritzen diogunean.

Inspirazioa

Eskutitza idazteko inspirazioaren zain nengoen bitartean, txaboloko leihoaren aurreko teilatuan ilara bakoitzak zenbat teila dauzkan kontatzen ari nintzela, araba-zozoa sartu da teila hautsiaren azpian daukan kabiara.

Kabian, bere bikotekidea ez dena atzeman behar izan du araba-zozak, eta borrokaldi gogorra egin dute bien artean. Mokoka eta txilioka atera dira kabiatik, elkarri itsatsita eta buerdaka, harik eta arrotza ihesi bidaltzea lortu duen arte. Bakarrik geratu denean, kantu-txorrotxio saioa egin du bere kabiko sarreraren ondoan, arrotz asaldatzaileari erronka eta mehatxua izan dena beharbada, ez bada izan bere hutsegite propioagatik isuri duen eresi-aiene larria. Izan ere, kantu modu horren ondoren kabiara sartu baita bizkor, eta zuringoa zerion arrautza kraskatua mokoan duela atera baita berehala, hegan desagertzeko teilatuaz haraindira. Laster itzuli da hala ere, eta mokoan beste arrautza urdin bat duela irten kabiatik eta teilatuaz harantza joan da berriro.

Araba-zozo biak borrokan, zalaparta eta txilio jardun direnean apurtu dituzte, agian, bi arrautzak; edo berariaz kabia zapuztera sartu da arrotza, besteren ona ezin jasanik, eta puskatuak zeuzkan kabiaren jabea iritsi denerako… Baina litekeena da altxor bilatzaile asmo txarrik gabea izatea araba-zozo arrotza, eta zaindaririk gabe arrautza urdin dotore eta guzti aurkitu duen kabia ederra berak zaindu nahi zuen beharbada. Ez genioke intentzio gaiztorik egotzi behar motibo argiagorik ezean, izan batzuetan izaten dituzten arren txoriek ere asmo gaiztoak.

Xomorrok kontatzen du bere ziegako leihoaren ondoan nola egin zuten enarek kabia, lehen moduluan, duela urteren batzuk.

Sortaldera begira daude lehen moduluan gu egon ohi garen galeriako txaboloen leihoak, eta han egiten dituzte enarek, azpi zuridun beltx horiek, lurrezko kabiak, erlaitzpean. Hemen, ostera, hirugarren moduluko galeria honetako erlaitzpean, bakar bat ere ez eskuarki. Sortaldera begira baitago galeria honetan gure erlaitzpea, eta badirudi ez dela kokapen egokia. Eguratsean hezetasun aldaketa handia dagoenean nola edo hala desegin egiten direlako sortaldera begira dauden lurrezko kabia horiek, sortaldera begira daudenak ez bezala. Egun eguzkitsu beroaren iluntzean ekaitza etortzen bada haize epel sargoria eta euri zaparradarekin, plisti-plasta erori daitezke erlaitzpean sortaldera begira dauden buztinezko enara kabiak, euren arrautzak ere behean lehertuz.

– Kontua duk neure leihoaren ondoan egin zutela enarek kabia –kontatzen du Xomorrok–, eta ispiluarekin egoten ninduan tarteka begira, hasi zirenetik amaitu zuten arte. Badakik, ordea, txolarreak ere ugari dabiltzala hemen; ugari eta lotsagabe. Ba, nik baino are jarraipen zorrotzagoa egin zietean txolarre haiek enaren kabiagintzari, eta, amaitu zutenean, eurentzako aproposa zela iruditu zitzaiean, txilio eta mokoka eraso eta enarak uxatu ondoren, beraientzat hartu zitean txolarreek lurrezko kabia hura.

Txori gogorrak eta ausartak dira txolarreak, araba-zozoen aurrean ere berehala kokiltzen ez direnak. Teilatuko araba-zozoen kabietatik lastoz, artilea eta halakoak lapurtu eta eramaten di-

tuzte batzutan. Baina aztore edo belatzen bat ortzian itzulika ikusita araba-zozoren batek aldarri egiten duenean, txolarreak izaten dira inon aztarrenik laga gabe desagertzen bizkorrenak.

Txolarre izutua legez desagertua den nire inspirazioaren zain jarraitu dut, leiho aurreko teilatuaren gailurrera begira oraingoan. Ortzi urdina baizik ez da ageri hortik harantz. Eraikuntza eta teilatu horren bestaldean badira, hala ere, gari sail eta olibadiak… hantxe dabilke, oinetan gariaren igurtzi leuna sentituz agian, edo olibondoen gerizpe gozoan, nire inspirazioa ez dakit baina gogoa, musa deslai bihurtuta, etxe minez burumakur…

Inguru horretatik datoz behin eta berriz araba-zozoak, kumeentzako janari garraioan nekagaitz. Batzuei har berdexkak ikusten dizkiet mokoan; bakarren batek belarren bat dakar, agian kabia konpontzeko… Eta hara non azaldu den araba-zozo zuria, mokoan zerbait dakarrela bera ere, galsoroen aldetik gure galeria honen teilatu aldera. Hor dabil, hemen dabil…

Partidua

Udaberriak udari eman dio denbora, beste behin. Berriro bero hau, eta euli amorragarri hauek… Gurpilaren itzuli bakoitzean behin eta berriz datorren madarikazioa dirudi.

Aurreko asteotan lumatu ahala joan dira, hegaldi baldarretan, teilapeetako kabietan zeuden araba-zozo kumeak. Txolarre kumeak agertu dira han eta hemen hegaldi laburrak eginez… Hegan hasi aurretik ote dakite txoriek airez ibiltzeko jaioak direla? Ez ote zaie zoragarria iruditzen?

Salamankesak erruz ugaldu dira ilunabarretan; handiak eta txikiak ibiltzen dira gure leihoen aurreko horman hara-hona, eta leihora etortzen zait bat, leihotik begira kiwia zuritzean erlaitzean isurtzen diren tanta lehortu gazi-goxoak miazkatzen ikasi eta gustatu zaionetik. Eta goizetan patioko leihoan traste eta kaxa artean ezkutatuta egoten dira batzuk; patio kantoiko loreen artean besteren bat, Joseba landareak ureztatzen hastean edo Pakito liburuen orri artean lehortzeko ipomeak biltzen dabilenean tximista bezain bizkor joaten dena horman gora ihesi.

Konpostaren ontzian oparo berdetu dira bi-hiru krabelin, ipomea batzuk eta tomate landarea, elkarri leku egin ezinean. Miresmenez begiratzen die antzuolarrak goizero, ureztatzen dituen bitartean igurtziz, inoiz bertsoren bat kantatuz ahapeka, kuttunki.

Gaur, hala ere, kanta lotsarik gabe dabil goizeko lehen zereginotan. Abarka eta galtzerdi zuriak jantzita atera da, ez dakit nekazal lanak ala jokatu behar duen partidua gogoan. Ez daukala ikusleen berbaroarekin kikildu beharrik, geu besterik ez dagoela

hemen, esan diot soin luzaketak eta keinu deszifra ezin batzuk egiten dituen bitartean.

Zehar begirada zorrotza egin dio Tinori, beroketaren batzuk eginda patiora azaldu denean. Esango nuke haren zapatilei begiratu diela bereziki, arao gaiztoren bat eragin nahian beharbada.

Xabier ikusten dut Tino animatzen eta aholkuak ematen. Beste laurak, Pakito, Aimar, Niko eta Xomorro, partiduaren ondoren egingo dugun hamaiketakoa mahaian atontzen ari dira.

Zuriz jantzita jokatutakoa dela dio Josebak eta, galtzekotan, partidua baino nahiago luke ohea galdu. Tinok abantaila du gaztetasunean, eta patio honetan onena bera dela esango nuke, besteak baino gutxiagotan jokatzen duen arren. Gogotsu hasi dira, biak bietara, eskuak berotzen, daukagun pilota bakarrarekin; ez baitugu izan aukerarik besterik egiteko. Hariak eta narruak, denak arriskutsutzat dauzkate nonbait hemen, eta ez dute uzten etxetik halakorik paketean sartzen. Pilotan jokatu ezin dugunik ez dute esaten, ezta pilotarik egin ezin dugunik ere; baina ezin dela etxetik paketean halakorik sartu. Eskatzeko kalera, kartzelako errekaderoaren bitartez. Eta eskatzen dugu, erruz eskatu ere, esku pilotak egiteko narrua eta haria. Erantzunik ez, ordea, ez baiezkorik eta ez ezezkorik. Ahuntzarentzat espartinak eskatuko bagenitu bezala. Horixe du kartzelaren logikak, eta, ulertzen saiatzen bazara, deskuidatuta zaude.

Eta, deskuidatuta gauden bitartean, partidua jokatzen hasi dira Tino eta Joseba. Pilota motel samarra den arren, zital ateratzen du Tinok, ezkerretik eskuin hormaren barrenera, eta ia batere boterik egin gabe joan da pilota, Josebaren orroa gorabehera; berriz atera, eta berriro tanto Tinok…

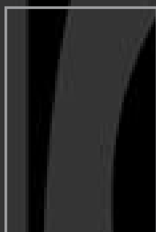
Hemen ez du inork atsedenerako denborarik eskatzen; partidu bizkorrak jokatzen ditugu, eta amaitu arte ez da geraldirik egiten. Amaitu ala lehertu, alegia, eta, itzalgunerik gabe, eguzki galgapean ari dira.

Pilotari abiadura ematen saiatzen da Joseba, bai atzera eta bai zabalera, Tino hara-hona mugiarazi eta hutsartea bilatu nahian. Baina Tinok ere egin nahi ditu bere tantoak, eta pilota motel horrekin ezin hobeto ateratzen zaizkion dejadak egiten ditu eskuin txokora, Josebari orroa itzelak jaulkiaraziz.

Epailerik gabe izaten dira hemengo partiduak; tanto baten gorabeheran eztabaidatzeko astirik gabe jokatzen dugula esan liteke. "Joanak joan; honekin konforme ez bahaiz, jokatu bizkor beste bat" litzateke lema, bai tantoei eta bai partiduei dagokienean.

Halaxe doa gaurkoa ere, baina ez ahaleginik gabe. Tantoan ia txandaka eginez iritsi dira hogeita bat eta hogeira, eta Josebak du sakea. Arnasa baretzeko astirik eman gabe atera du Eltzikortak, partidua jo eta amaitu eta hamaiketakoa egiteko gogoz. Baina jaso egin du Tinok, frontisaren eskuin ertzean dagoen koska jo eta zabal-zabalera bidaliz pilota. Josebak harrapatu egin du ordea, eta egundoko ezkerkada eman dio, Tinoren gainetik pasa eta atzera bidali nahian. Baina frontisean uste baino gorago jo eta, alanbre txarrantxa artetik, hormaren gainetik, agur esanez bezala joan da pilota patiotik kanpora. Orroa itzela egin du Josebak, alfer alferrik. Ez dago beste pilotarik, eta kanpora joan den hori ez digu inork itzuliko. Akabo! Hogeita bana.

Goazen hamaiketakoa egitera.

Joxe Karlos Apeztegia Jaka
1964
Iruñea

Atxilotze data: 1992. urtean.
2013ko maitzaren 22tik ASKE!

2004an gertatua

Andaluzia aldeko espetxe batean gertatu zen, 2004ko azaroan. Kartzelariek euskal preso baten ziegan miaketa egin zuten, lekukorik gabeko miaketa, eta ohi bezala, ziega guztiz nahaspilatu zuten. Hau ohiko kontua zen espetxe horretan, kartzelariek euskal presoekiko gorrotoa ez baitzuten inolaz ere ezkutatzen. Beraz, euskal presoa nolabait "ohitua" zegoela esan beharra dago, eta ez zen bereziki kezkatu.

Baina bi aste geroago, euskal preso horrek bere izena irratiko albistegian entzun zuen, kartzelarien sindikatu batek egindako salaketaren arabera, bere ziegan egindako miaketa batean beste espetxe bateko kartzelariei buruzko xehetasunak aurkitu omen zizkiotelako. Kartzelarien sindikatu horrek salatutakoren arabera, hau oso gertaera larria zen.

Jakina, miaketa egiteko unean euskal presoari ez zioten honetaz deus ere jakinarazi, kontu honen berri irratiaren bidez izango zuelako ustean-edo.

Une hartan, 2004ko azaroan, hainbat espetxetan kartzelariak protestaldiak burutzen ari ziren hilero diru gehiago irabazi nahi zutelako, horixe baita honelako sindikatuen zeregin ia bakarra. Kartzelariek hilero ahalik eta diru gehien irabazi nahi dute, askotan ahalik eta lan gutxien eginik, eta helburu hori lortzeko edozerk balio duela uste dute, gerlan eta amodio kontuetan bezalaxe. Edo horixe uste zuten eta horren arabera jokatu zuten.

Beraz, salaketa larri hori eginik, protestaldi horretan beren jarrera indartu nahi zuten eta betiko leloak berriz ere erabiltzeari ekin zioten, esan nahi baita, gure lanbidea oso arriskutsua da, gure

segurtasuna ez dago ziurtaturik, gure lan-baldintzak txarrak dira eta egunero pairatzen dugun egoera jasangaitza da. Eta "arazo" horiek konpontzeko zein zen kartzelariek aldarrikatzen zuten konponbidea? Diru gehiago irabaztea, besterik ez omen zutelako behar, helburu hori behin lorturik, "arazo eta oztopo" guztiak berehalaxe desagertuko bailirateke, jakina.

Egia esan, euskal presoaren ziegan ez zuten ezertxo ere aurkitu, eta ez zitzaion inoiz ere ezer leporatu. Urteek aurrera egin zuten, baina euskal presoa ez zuten inoiz zigortu. Euskal presoaren aurka egindako salaketa oso larria izan zen, baina salaketa gezurrezkoa izan zen. Kartzelariek garai hartan lan gatazka bizi zuten espetxe zuzendaritzarekin, eta nahi zutena lortzeko euskal presoak zitalkeriaz erabiltzeko ez zuten inolako eragozpenik izan, euskal preso baten aurka ondorio larriak ekar zitzakeen azpikeria itzela burutzea ez baitzuten desegokitzat jotzen, ez horixe. Espainia aldean gezurra oso erraz bihurtzen da egia, zoritxarrez.

Euskal presoari ez zitzaion deus ere gertatu, espetxe horretako arduradunek sindikatuen jardueraren berri zehatza bazutelako, eta hedabideetan eginiko salaketa larriaren oinarrian gezurra besterik ez zegoela ongi asko bazekitelako, halaz kartzelarien sindikatuak ez zuen bere helburua lortu.

Urteak igaro ziren eta espetxe hori berriz ere albiste bihurtu zen hedabideetan. Espetxeko zuzendaria kargugabetu egin zuten, ustelkeria leporatzen ziotelarik. Espetxe horretan 400.000 euro desagertuak omen ziren eta ikerketa ofiziala abian zen, espetxe horretako diru kontuak zehatz-mehatz aztertzeko, ustelkeria zantzu nabariak egon bazeudelako.

Eta albiste hau zabaldu bezain laster, kartzelarien sindikatuek hauxe adierazi zuten, ez zela gaizki pentsatu behar, beraiek ez zeudela ustelkerian murgildurik, zintzo eta ondratu askoak zirelako, eta gizarteari espetxe horri buruzko okerreko ikuspegirik ez zitzaiola eskaini behar, beraiek ez baitziren ustelak.

Hortaz, sindikatuek esanikoa sinetsi beharko da, Espainia aldean inortxok ere ez baitu gezurrik esaten, joera hori aspaldian baztertu baitzen. Baina, zoritxarrez, beti izanen da gaizki pentsatuko duen jendea, hori ezin baita ekidin, eta jende maltzur horrek buruan hauxe izanen du ziurrenik, "*excusatio non petita, acusatio manifesta*", edo antzeko zerbait.

Maltzurkeriak ez du mugarik, baina esaera latinez idatzia dago eta, zorionez, ez da ulertzen.

Eguzkiaren argia

Aurkezle espainiar hori emakumea zen, eta horixe zuen lanbidea, kazetaritzan aritzea hain zuzen ere. Aurkezle ospetsua zen eta bere jarduera telebistan eta irratian garatzen zuen bereziki, baina azkenaldian Espainiako telebista pribatu batean goizeko saioa gidatzen zuen beti.

Euskal presoak aurkezle hori telebistan edo egunkari baten argazkian ikusten zuen bakoitzean, bere buruak denboran atzera egiten zuen aurkezle horrek behin esaniko hitzak gogora etortzen zitzaizkion beti.

Aspaldian gertatu zen, 1996ko abenduan. Garai hartan aurkezle horrek gaueko albiste saio bat gidatzen zuen Espainiako irrati batean, eta irratsaio horretan egunero eztabaida politikoa burutzen zen, aurkezle horren gidaritzapean. Eztabaida politiko guztietan gertatzen zen bezalaxe, irratsaio horretan ere Euskal Herriari buruzko aferak aipatzen zituzten, ia ezinbesteko baldintza baitzen hori Espainiako irratigintzan garai hartan.

Egun horretan, euskal presoak aipagai izan zituzten, eta eztabaida politiko horretan ziharduten sasi kazetariak eta adituak iritzia azaltzen hasi ziren. Bataz beste, euskal presoekiko iritzi orokorra hauxe zen, espetxean ederki asko bizi zirela eta gehiegizko eskubideak eta onurak zituztela. Gainera, eskubideei buruzko aipamena nolabait indartzeko sasi kazetari batek euskal presoek espetxetik telefonoz deitzeko eta buro-faxak bidaltzeko eskubidea bazutela adierazi zuen, eta hau onartezina-edo iruditzen zitzaion.

Jakina, euskal presoek ez ezik, preso guzti guztiek telefonoz deitzeko eta buro-faxak bidaltzeko eskubidea bazutela esatea ahaztu omen zitzaion, legez horrelaxe arautua baitzegoen. Ahaztu, edo agian ez zuen jakingo, edo bost axola zitzaion, edo nahita gezurra esan zuen. Batek daki.

Egia esan, espetxetik egin daitezkeen deien inguruko eskubidea ez da euskal presoendako bereziki sortutako eremua, preso guztiendako baizik, baina Espainia aldean gezurra oso erraz bilakatzen da egia, politikagintzan aritzeko ezinbesteko tresna baita.

Izan ere, eztabaida gero eta gehiago berotzen hasi zen eta euskal presoek giltzapean izugarrizko bizimodu ona zutela esatean denak bat etorri ziren. Beraz, euskal presoei eskubideak murriztu behar zitzaizkiela, haiekin gogorrago jokatu beharra zegoela eta are gehiago zigortu behar zituztela ondorioztatu zuten aho batez.

Eta, halako batean, denek lortutako adostasuna nolabait adierazteko asmoz, sasi kazetari horietako batek euskal presoak leotzik ilunenetan giltzaperatu behar zituztela esan zuen, jendilaje horrek besterik ez zuelako merezi.

Hortaz, eztabaida horretan sorturiko giro bikainarekin bat egin nahirik-edo, une horretan bertan saioaren gidari aritutako aurkezleari barru-barrutik hauxe jalgi zitzaion, "horixe da, eguzkiaren argia ez dezatela berriz ere ikusi".

Dirudienez, eguzkiaren argia ikustea bera ere gehiegizko eskubidea iruditzen zitzaion aurkezle lanetan ziharduen

emakume horri. Baina aurkezle horrek ziurrenik bere burua demokraziaren aldekotzat jotzen zuen, hori ezin baita inolaz ere auzitan jarri, bere eguneroko jardueran gorroto eta mendeku goserik gabe jokatzen zuelako. Omen.

Jakina, jende guztiak ez omen du eguzkiaren argia ikustea merezi, eta batez ere euskal herriaren aldeko borrokan engaiatu ziren euskal borrokalariek ez dute merezi. Espainia aldean hau jende guztiak badaki, edo izena Donostiako hondartza batek bezalaxe duen sasi kazetari horrek horixe uste du, behintzat.

Bai, emakume hori ikusten duen bakoitzean euskal presoari 1996ko abenduan izaniko irratsaio batean aurkezle horrek esaniko hitzak gogora etortzen zaizkio, eta ezin du deus ere egin hori ekiditeko, emakume horren aurpegia eta aspaldian entzundako hitzak ezinbestean lotzen baititu.

Hô Chi Minh

Euskal presoaren ziegan kartzelariek miaketa egin zuten, miaketa zorrotza. Paper bila ari ziren, ezkutuko mezu garrantzitsuren bat aurkitu nahirik. Honelako miaketak ia ohiko kontua suertatzen zitzaizkion euskal presoari, eta nolabait "ohitua" zegoela esan liteke.

Miaketak zirela eta, normalean ez zuten ezer berezirik aurkitzen, baina hala eta guztiz ere, kartzelariak behin eta berriz tematzen ziren, noizbait zerbait esanguratsua aurkituko zutelakoan-edo.

Eta miaketa horretan ari zirela, halako batean kartzelarien buru egiten zuenak zerbait aurkitu zuen, eskuan paper bat hartu eta arretaz aztertzen hasi baitzen, eta zertxobait geroago, miaketan aurkitutakoa euskal presoari erakusten zion bitartean, hauxe galdetu zuen:

– "Zer da hau?".

Eta euskal presoak erantzun zion:

– "Hori Hô Chi Minh-en argazkia da".

Kartzelariak berriz ere galdetu zuen:

– "Eta nor da hori?".

Eta euskal presoak azaldu:

– "Vietnam-en sorturiko iraultzailea izan zen, Vietnam-go alderdi komunista sortu zuen eta Vietnam zapalkuntzatik askatzeko frantziar eta estatubatuarren aurkako borroka gidatu zuen".

Kartzelariak euskal presoari begiratu zion, baina bere begirada iluna zen, entzundako azalpena sinetsiko ez balu bezalaxe, ondorengoa esateko:

– "Ez dakit argazki hau gorde dezakezun. Baliteke legez kanpokoa izatea. Guk argazki hau eraman egingo dugu eta zuk esandakoa egiaztatuko dugu".

Beraz, egun horretan euskal presoaren ziegan egindako miaketan gauza bakarra eraman zuten, Hô Chi Minh-en argazkia hain zuzen.

Astebete igaro ondoren, euskal presoari argazkia itzuli zioten, eta itzultzearekin batera hauxe esan zioten:

– "Zuk esandakoa egiaztatu dugu eta egiazkoa dela jakin dugu. Hortaz, argazkia gorde egin dezakezu, ez baitago arazorik".

Eta arazorik ez zegoela egiaztatu ondoren, euskal presoak Hô Chi Minh-en argazkia ziegan gorde zuen.

Agian hurrengo miaketan berriz ere kenduko diote, legez kanpokoa delakoan-edo, batek daki.

Mustafa

Aspaldian, frantziar boteredunek, Aljeria Frantzia zela aldarrikatzen zuten. Hortaz, aljeriarrak Frantziako gainerako biztanleak bezain frantziarrak omen ziren eta eskubide berberak omen zituzten. Aljeriar askok frantsesez ez zekiten, beraien eguneroko mintzaira arabiera edo amazighera baitziren, eta aljeriarren kulturak ere ez zuen Frantziakoaren antzik, baina Parisko boteredun indartsuek Aljeria Frantzia zela erabakia zuten.

Hau ez zen egia. Frantziar boteredunek Aljeriako petrolioa eta gasa besterik ez zuten nahi, eta lapurreta horretan luzaroan jardun zuten, aljeriar guztiei zegozkien naturaren baliabideak ustiatzen zituztelarik, baina aljeriarrek etekinak usaindu ere ez zituzten egiten.

Frantziar zapaltzaileak 130 urtez Aljerian egonak ziren, eta aljeriarrek denbora nahikotxoa zela eta Aljeria Frantziaren uztarpetik askatu behar zela erabaki zuten. 1954an herrialdea askatzeko gerla hasi zen, 1954ean hasi eta 1962an bukatu. Zortzi urteko gerla luze eta gogorra izan zen, eta horren ondorioz milioi t'erdi aljeriar inguru hil ziren, baina aljeriar abertzaleek gerla irabazi zuten eta zapaltzaile atzerritarrak Aljeriatik kanporatu zituzten. Beraz, frantziarrak frantziara itzuli ziren.

Gerla garaian aljeriar guztiek sufrimendua pairatu zuten, baina badira bereziki gogoan izan beharreko izen batzuk, eta Mustafa Benboulaid horietakoa da.

Mustafa Benboulaid Aljeriako ekialdean jaioa zen, bertako nekazal burgesiaren sendi baten baitan. Pentsalari ospetsu bezain gizon jakintsua zen. Besteak beste, Mustafak Aljeria Frantziaren uztarpetik askatzeko borroka gidatu zuen, gidari garrantzitsua bihurtzeraino. Baina, zoritxarrez, frantziarrek egun batean atxilotu zuten, atxilotzeaz bat txantaia egin nahi izan zioten. Hala ere, Mustafak ez zuen txantaiarik onartzen.

Frantziar zapaltzaileek Mustafari eginiko proposamenaren muina hauxe zen, gutxi gora behera: "Kazetarien aurrean, jende guztiak garbi ulertzeko moduan, Aljeria Frantzia dela onartzen duzula, eta independentzia lortzeko borrokari uko egiten diozula adierazi behar duzu. Hori egiten baduzu, biziko zara, bestela, hilko zara zein da zure erantzuna?".

Mustafa Benboulaid-ek emaniko erantzuna hauxe izan zen: "*Avec moi ou sans moi, le drapeau algérien monterá*" (nirekin edo ni gabe, Aljeriako bandera goratuko da).

Jakina, "*Liberté, egalité et fraternité*" lelo ezaguna aldarrikatzen zuten horiek ez zioten bere herrialde zapalduarekiko atxikimendua barkatu, eta Mustafa Benboulaid erahil zuten.

Geroztik, Aljeriar abertzale honen izenak aljeriar guztien gogoan bizirik dirau, heriotzaren aurrean makurtu ez zen gizon hori denek miresten dutelako.

Lehen esan bezala, Mustafa Benboulaid-ek ez zuen txantaiarik onartzen, eta Aljeriako bandera goratu eta haizean zabaldu zen.

Oroitzapena (Iruñea, 1972)

1972an euskara eta euskal kultura guztiz bazterturik eta zapaldurik zeuden Nafarroako hiriburuan, legez kanpokoak baitziren. Iruñean bizi ziren euskaldunek euskalduntasuna ezkutuan bizi behar zuten, etxean. Etxetik kanpo ezin ziren euskaraz lasai mintzatu, karrikan euskaraz aritzen ziren euskaldunek isekak, irainak eta erdeinua pairatzen zituztelako. Franco bizirik zegoen eta euskal kulturaren aurkako giroa eta gorrotoa indartsuak ziren. Beraz, euskal izaera ezkutuan bizi beharra zegoen. Euskaldunak ez ziren besteak bezalako herritarrak, bigarren mailakoak baizik, eta euskarak eta euskal kulturak ez zuten inolako babesik, euskara bere herrian hizkuntza arrotza baitzen.

1972. urteaz geroztik urte asko igaro dira jadanik, baina gaur ere euskal presoak urte hartan eskolan gertatu zitzaiona gogoratzen du. Zortzi urte zituelarik, La Salletarren ikastetxean ikasten zuen , Iruñean. Ikasgelan 35 ikasle zeuden, denak edo gehienak nafarrak. Egun batean, ikasle guztiak ikasgelan zeudela, fraide gipuzkoar bat sartu zen, Basilio izena zuena, eta ikasle guztien aurrean "egun on" esan zuen. Hori egin eta berehalaxe hauxe galdetu zuen erdaraz:

– "¿Alguno sabe lo que he dicho?".

Euskal presoak ikasle guztiak mutu gelditu zirela gogoratzen du, inortxok ere ez baitzuen fraideak euskaraz eginiko agurra ulertu, baina berak besoa jaso eta honelaxe erantzun zuen:

– "Ha dicho buenos días en vasco".

Erantzuna entzun eta gero, fraideak hauxe galdetu zion:

– “¿Y tú cómo sabes eso?”.

Eta euskal presoak honelaxe erantzun zuen:

– “Porque mi madre habla vasco”.

Orduan fraideak hauxe galdetu zuen:

– “¿Y tú hablas vasco?”.

Euskal presoak erantzun zion:

– “No, entiendo un poco”.

Eta hau entzunik, fraideak honela gomendatu zion:

– “Pues dile a tu madre que te enseñe a hablar en vasco”

Hau gertatu zenetik urte asko igaro dira, baina gertaera guztiz berezia iruditu zitzaiola gogoratzen du euskal presoak oraindik ere. Ikaskide guztien artean inortxok ere ez zekien “egun on” zer zen. Ikaskideak ere harritu egin ziren, haietako batek euskaraz zertxobait ulertzen zuenik ez zekitelako. Garai hartan, Iruñean, euskara eta euskaldunak ia ezkutuan bizi ziren. Euskal presoak une hartan zortzi urte zituela gogoratzen du, baina bere arbasoen hizkuntza eta kulturarekiko nolabaiteko kezka piztu zitzaiola esan liteke.

Etxean senideek erdara ez zen beste hizkuntza bat egiten zutela bazekien zortzi urteko mutiko hark, eta batzuetan beraiek ezberdinak zirela sentitzen zuen, besteak bezalakoak ez zirela, beste kultura bat bazutelako. Iruñetik amaren herrira joaten zirenean, euskal presoak amak amiñarekin euskaraz egiten zuela ikusten zuen, eta honelakoetan ezberdinak izatearen sentimendua areagotu egiten zitzaion.

Eskolako gertaera izan eta gero, zortzi urteko ikaslea euskara eta euskal kultura zapaldurik zeudela ohartu zen, eta berak berezkotzat jotzen zuen kultura horren alde zerbait egin beharra zegoela ulertu zuen, zortzi urteko mutiko batek uler dezakeen moduan, jakina.

Eta urteetan aurrera egin ahala, mutiko horrek bere burua euskaldundu zuen eta Nafarroan euskara eta euskal kulturaren alde lan egitea beharrezkoa zela are gehiago ulertu zuen. Beraz, helburu hori lortzeko borroka politikoaren beharra bazela ohartu zen. Nafarroan euskararekin batera abertzaletasuna eta kontzientzia politikoa ere zabalduko zirelako eta horren ondorioz, gaztea zela, borroka politikoari lotu zitzaion. Eginbehar hori beharrezkoa zela uste zuen orduan, eta beharrezkoa dela uste du gaur egun.

Hain zuzen, Nafarroako boteredunek ere euskarak Nafarroan sortzen duen "arriskua" ederki ulertu dute beti, zoritxarrez, eta euskara eta euskal kulturaren aurka behin eta berriz egitea ezinbesteko helburua zela ongi ondorioztatu zuten.

Hortaz, 1972an Nafarroan boterean zeuden horiek gaur egun ere botereari loturik darraite, baina beste mozorro baten pean, eta zenbait unetan egoera ez dela horrenbeste aldatu pentsatu liteke, euskarak egunerokoan gainditu behar dituen oztopoak ez baitira makalak. Aurrerapenak izan direnik ere ezin ukatu, jakina, baina boteredunen gorrotoa eta ezinikusia hortxe daude oraindik, eta lanean gogotsu jarraitu beharra dago. Euskara eta euskal kulturaren aldeko jardunean ezin baita etenik egin. Horrek tripako min ederra eragiten baitie 1512an Nafarroari burujabetasuna indarkeriaren bidez ebatsi zioten atzerritarrei, eta baita laguntzaile gisa jardun zuen bertako jende ustelari ere.

Ibai Aiensa Laborda
1978
Berriozar

Atxilotze data: 2002. urtean.

C. P. Monterroxo
Ctra. Vegado - Pontevedra s/n
27.568 Monterroxo
Lugo

Kepa Mirena Solana Arrondo

Atxilotze data:1991ean atxilotua.

C. P. Bonxe
Bonxe - Outeiro de Rey
27.153 Bonxe
Lugo

Soño ou realidade

Malia ter soamente cincuenta anos e estar nunha boa aparencia física, Xoán volve espertar sen forzas, algo que cada día resulta máis frecuente. Botando a vista atrás, dende mozo foi unha persoa moi dinámica, "O perexil de todas as salsas" que diría a súa avoa.

Mais dende hai dous anos a súa enerxía semella ter desaparecido por completo e incluso érguese apático cada novo amencer, como se a vida xa non tivese o máis mínimo sentido.

Todo comezou cando, despois de trinta anos traballando como soldador en Navantia, foi botando e dende entón non volveu atopar traballo.

De todas maneiras, volve axeitartse e, mentres preparaba o seu almorzo, disponse a escoitar a radio, coa intención de saber o que aconteceu polo mundo durante estas últimas horas.

Á par que enche de sopas a súa cunca grande de café con leite, a locutora relata, de xeito moi profesional, a siguiente noticia:

"No primeiro trimestre deste curso o Banco Bilbao Vizcaya Argentaria rexistrou un beneficio de 1734 millóns de euros, o que supón un incremento do 72,6% respecto ao mesmo período do exercicio anterior. O ano pasado...".

A locutora continúa co monótono relato, mentres Xoán percibe que a súa capacidade de aguante chegou ao límite, aínda que nada teña comentando coa súa muller María nin co seu fillo Uxío. Bastante preocupación teñen eses dous seres queridos tamén, pois, ambos, encóntranse en paro e subsisten cos 800 euros do subsidio que cobra el.

Remata o seu almorzo e, camiñando pausadamente, baixa á adega da súa casa, disposto a poñer o seu coche en marcha. Antes de meter a chave no contacto, asegúrase de que súa escopeta de caza, á cal lle recortou os canóns, atópase debaixo do asento.

Respirando nerviosamente ao notar o contacto frío da arma, tenta sosegarse, autoconvencéndose de que non hai outra saída e que todo sairá ben. Intentando non acelerar demasiado, pois non convén que o pare a policía no seu traxecto ao Banco, repasa como vai actuar, marcando coma prioridade absoluta o feito de que ninguén resulte ferido.

Unha vez diante do Banco, pon unha capucha e accede ao interior, momento no que un silencio sepulcral invade a todos os presentes. A par que comeza a dar instrucións, para que todo saia segundo o planeado, non se decata de que un empregado acciona unha alarma silenciosa.

Cos nervios a flor de pel, enche o macuto cos cartos necesarios para que, el e a súa familia, poidan subsistir ata ese momento tan anhelado no que volverá atopar traballo.

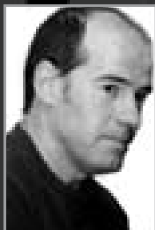
Ensimesmado nos seus pensamentos, non escoita unha serie de ruídos e inmediatamente un megáfono cospe a seguinte frase lapidaria: "Fala a policía. Depoña a súa actitude e non pasará absolutamente nada".

Case sen poder respirar, Xoán esperta tremendo e entre suores. Unha vez recuperado o seu ritmo cardíaco, chega á conclusión de que todo fo un pesadelo. Sorrí placidamente e de seguido atrona nas súas orellas o inconfundible berro:

RECONTO!

Tatexo.

Eu non son deste anaco do
mundo, mais atopeime cunha
lingua mara billosa. Malia
que algúns digan que é
cousa de aldeáns eu
penso que ten unha melodía engaiolante e é un
verdadeiro tesouro a gardar. *Saudade, polbo,*
mestura , carballo, fala, ledicia, crebanoces, é
ruxerruxe,esquecer, ababol, pescada, lóstrego,
vertixe, morea, dúbida, ollamol, fasquía, gorxa,
miñaxoia, adega, baleiro, ángora, xenreira
liorta, andrómena, vermello, azo, laxe, burato
endexamais, esmorga, choio, agarimo
aiga,sartego, mol, mosteiro
berce, furna, carrizo
présa, beizo
hai, pereira
laverca, rúa
axada, beira
cóbados, súa
lume, cunca
segundo, ti
corte, seica
onte, carallo
miolo, hoxe
acolá, bico
tixola, lonxe
silveira, ulo
queixo, ravo
cativo, aínda
serán, espido
carón, malia
aperta, auga
fíolla, carolo
auteiro, póla
voda, decote
pega, mestura, agasallo, estrume
castiñeiro, cuspidiña, cadaleito
paspallás, pexegueiro, testemuña, moa
ruxerruxe, pegureiro, ceibe, derradeira.
Palabras que espertan no interior de cada
quen sensacións que unicamente unha lingua
é capaz de xerar. Legado duns antepasados
que viviron e gardaron esta lingua
coma parte do seu ser. Idiosincrasia
dun pobo e ferramenta de
comunicación. **CHAVE** do pasado,
presente e
futuro.

Mikel Azurmendi Peñagarikano
1966
Beasain

Atxilotze data: 1998ko martxoan.

C. P. Valencia III
Apdo. 1.002
46.220 Picassent
Valencia

Tximeletari tximeletez

Tximeleta izatera jolastu ziren neskatxa haiek, ez dakit zein urteetako inauterietan, hegalei eragiten zieten noizbait aireratuko zen ametsari haize egin guran.

Ondoren, loredietan ezkutatzen ziren udaberriko etorreraren zain, harik eta hosto gainetan, tximeleta, erle, gehi beste zenbait zomorro-jende pausatzen zen arte, liliei dantza zezaten eske.

Horregatik omen dira euri tantak udaran epel. Neguan ez, neguan tantak hotz hotzak dira, batzuetan, eta txuriak, zeinak zeru gainetik hegan jaisten direla ematen du, pinpilinpauxa txiki txuriak bailiran eta… elur deitzen zaio auskalo zergatik.

Eta guk dakiguna da, maite zaitugula dakigula, eta aireratzen diren sentimenduak ametsetan gora, jolastuko dira gaur, zuretzat, tximeleta izatera.

Igel bat

Igel bat oroitzen dudan bakoitzean iruditzen zait…berek asmatu zutela ispilua, uretara jauzten ziren bakoitzean bi zeudelako ustea kendu ahal izateko. Eta nik, batzuetan, ziegakoa estaltzen dut zapi batez, bakardade bila nabilenean. Baina gero, amatxo aurkitzen dut bihotzean, eta Haizea, haren lepotik zintzilik, eta Haizea ere, bihotzean.

Orduan, ispilua estaltzen duen zapia erortzen da lurrera. Igela neguko hotzetik babesteko edo *maite zaituztedalako*.

Gure udaberrian

Gure udaberrian
ez du ernaltzen erleak lorerik
ez du hegaldian zulatzen zuhaitz-tantai lerdenen
itzal arrastorik.

Harresian gora igandea
arantzadun laharrak
altzairuzkoak dira, hemen,
pujaberritzen duten
landare bakarrak.
Gure udaberrian.

Eta hostoak paperezkoak,
hostoak gurean,
bertan maite-gordina hitzez
janzten dugunean.

Dakigun arren
bortxaz biluzten dituztela
gure sentimenduak,
eta geldi,
orbeldu daitezen
denbora gordean.

Ausaz horrela
euskaldunon izatea
mendratzen delakoan.

Ausaz, ur-negar bat baino
ez dena ibaia,
mendi magalean,
itsasoratzen da gero.

. . .

Garaiz helduko ote zunan
urteroko hitzordura,
umatutako txoria
naturaren obran.

Alai lotuko zutela
belarra bezain zorura
edertzen dutena goiza,
frutondoak loran!

Oroitza dun sentitzea
irautearen hegia
ez izate deslaitua
doi bat denbora premian.

Esadan izan, badela,
hesituraz haraindian,
erleek ernaltzen duten
hostodun udaberri bat.

. . .

Arratsaren hondarretan
txori-kumeak airera,
harago hegatzen duten
txio-txio sentibera
entzunez ziegara noa
amatxorekin batera.
(Eurak hori dute "maite
zaitut" esateko era)
Goiza piztu den lekura
arratsaldean atzera
goxo garraiatzen degu
bi-bion arteko zera:
alabaren jolasgura,
amatasunaren xera…
gero, gaueko hamarretan
lotara etzaten gera.

. . .

Hurbil negua
usaintzen du goizean
arbola zahar
adarsoildu hark.

Hostoak aske
amesten du udazkena
gero lurreratu gabe.

Txoriei goiza
entzuten, zeinak leiak,
sentimenduak
hegatuz airean.
Presoak bere
ez izatea dauka
libre eremu
antzeztu batean.

. . .

Argitzal bat
nahiko hunan
oinutsetan laztandu
belar-hosto bakoitza
maitekor hitzez, gurtu.

Ametsik gabeko loa,
egunsentian samin;
bidai zapuztu!

Izarrak zintzilik gauez
larre-barrutira-eta,
oreinak orrazten Mari
leize atarian.
Ilargia pausatu da,
esaidan:
maitasuna goizalban
zergatik ez hurren.

Esaidan!

Murumendiko dama.

…

Bidertzeko laharrak
lore bihurtzen dituzten
ureztatutako ametsak;

Paperezko hostoetan.

Eta gero…
gero, gure izatea
libreagoa dadinean.

Patxi Zubikarai

Euskal preso politikoa.

Zoriontasuna elur zen

In the oldest
Language of Europe
Water is Ur
Earth is Lur
Snow is Elur

Lasaitzen nau.
Neure baitarakotzen nau.
Paisaia zuri, mutu, gardentasunezko hotz
Basamortuko dunak legez,
gelez.
Urbasako zuritasun lehortua,
lehertua
Inoiz ikusi elurterik elurteena
aitaren 131 Supermirafiori zuri hartan
ume ginen, *fido* ginen
elurretan irudiak egin, ikonoak zertu
malutak maluta laztanduz
bat bera ere ez da berdin, denak dira desberdin
zuri, blai, garbi
kotxean arropak lehortu
txistorra frijitua aterpetxean,
sutondoan txinpartak amestuz
Lizarrara jaitsi
Olentzero handik zetorren
Bere zaldi hegodun eta astoarekin
Ume ginen
Zoriontasuna elur zen.
Mara-mara dario Long Lartinen
Laket dut baina ez naiz zoriontsu;
Ezin gara patiora irten.

Zirrikitu

Espetxeko zirrikitu batetik
Ilargia ikusi dut.
Gela txiki, itxi batetako
Leiho barrotedunez gaindi
Juxtu-juxtu
Nahi gabe
Ilargia ikusi dut

Rise above the waws
The folly of end less fight,
Let´s try making love
Let´s make our popppies white
By Benjamin Zephaniah

“Ongi etorri” ¿quiere decir Alfombra?

Lankide bi kotxean doaz, Donostian:

- *Mira en esa casa vive Mikel Laboa…*
- *No le conozco… trabaja en nuestra empresa?*
  (pasadizo erreala)

Hola, me llamo Jose Antonio (Josean) Bermudez Molina; nací en Barakaldo en 1970.

Kaixo, Harkaitz Badionla Solabarrieta naiz eta Ondarroan jaio nintzen 1970an.

Los Bermudez vinieron de Extremadura cuando mi padre era un chaval; los Molina vinieron de la zona de Murcia cuando mi madre tenía 10 años. Yo nací aquí en Barakaldo, en el hospital de Cruces, y soy de la Margen Izquierda de pura cepa. Y del Athletic.

Nire gurasoen familia biak ondarrutarrak dira betidanik; Badiolatarren adarreko desizena “Armentxanekuk” da ta Solabarrietatarrena “Urkixunekuk”; herriko familia guztiek dute goitizenen bat kostaldeko herrietan. Neroni Bilboko ospitale baten jaio nintzen, Gurutzetan uste dut, baina noski ondarrutarra naiz. Gurasoei kostatu zitzaien nire izena jartzea, dena zen oztopo funtzionario erdaldunengandik.

La familia de mi padre viene de una fuerte tradición socialista extremeña y siempre hemos tenido como referencia a la UGT en el plano sindical y al PSOE (PSE, aquí) en el político.

Los Molina siempre han sido más apolíticos, gente que no se complica la vida y bastante tiene con los problemas diarios, pero mi padre (QEPD) solía comentar que "Molina el viejo" era "un poco fachilla". Pero buena gente.

Gure aita zena eta bere anaia guztiak arrantzaleak izan ziren, ikasketa gutxi eta kresal askoko jendea; politikan sartzen ez zirenak. Amaren adarra, ordea, oso abertzalea izan da beti, herriko erreferentzia bat azken hamarkadetako borroka politikoan; nik, azken horretatik edan dut batik bat.

Barakaldo es una ciudad pequeña de la Margen Izquierda del Nervión, está situado en el Gran Bilbao y es uno de los núcleos referenciales de Vizcaya. El BEC está aquí pero tenemos una tasa de paro superior a la de Euskadi. Aquí ha habido una gran tradición industrial y naviera. Nuestras referencias son Pablo Iglesias, La Pasionaria, Nicolas Redondo, Felipe Gonzalez, Jose Luis Corcuera o Patxi Lopez. La mitad del pueblo vota socialista y la otra mitad, más o menos, nacionalista.

Ondarroa Bizkaiko kostaldeko herri euskalduna da, hamar mila biztanle ditu eta historikoki herri arrantzalea izan da. Langabezitasa oso baxua izan da iraganean eta orain dexente igo da krisiarekin. Lea Artibai, Hegoaldeko eskualderik euskaldunena da eta horrek nortasun zehatza ematen dio inguruari. Oraintsu arte nahiko isolaturik egon gara, hemen ez baitago autopista edota trenbiderik. Herriaren erdiak PNVri ematen dio botoa eta beste erdiak, Ezker Abertzaleari; garaian garaiko egoeren arabera indar batek edo besteak lortzen du alkatetza. Gure erreferentziak dira Jose Antonio Agirre, Telesforo Monzon, Txillardegi, Argala, Txomin, Santi Brouard, Jon Idigoras edotaArnaldo Otegi.

De pequeño me acuerdo que frecuentábamos el Centro Extremeño de Barakaldo y me hacían tomar parte en actividades culturales. Aparte de eso me acuerdo comprando pipas, comiéndolas en los bancos de la plaza con los amigos y yendo al cine a ver pelis como E.T., Superman y La Guerra de las Galaxias. Y alguna vez subiendo el monte Serantes, el Pagasarri o el Ganecogorta.

Txikitan gurasoek euskal dantzetan sartu ninduten herriko beste ume guztiak bezala, hiru dantza-talde zeuden, pentsa! Horrez gain, ondo gogoan dut pipak erosi eta Alamedako bankuetan haiek jaten lagunekin, eta zinera joaten La Guerra de las Galaxias, E.T. edota Superman bezalako filmak ikusteko (zinea da herriko toki bakanetarikoa non ama-hizkuntza atean uzten duzun- umetan elebakarrak gara hemen eta 10-12 bat urtekin hasten gara gaztelera *txapurreatzen*). Noizean behin Tontorramendira igo edota Mendexara joanez, oinez, gero Lekeitiora jaisteko, hori dut gogoan.

Cursé Primaria en la escuela pública del pueblo y despues Secundaria en el instituto del mismo Barakaldo. Despues hice mi carrera universitaria en Lejona, en la Facultad de Periodismo. Cuando yo estaba estudiando en el pueblo casi todos lo haciamos en castellano (entonces no había modelos) y una pequeña minoría en vasco; ahora se que es al reves y una mayoría de los crios estudia en modelo B o D y el A (solo en castellano) esta a punto de desaparecer, lo cual me parece un poco triste. Aparte de la escuela pública, en el pueblo hay otras dos escuelas pero para mí son excluyentes: la privada/religiosa a la que van los ricos (y por tanto excluye economicamente) y la ikastola donde van aquellos que quieren estudiar solo en vasco (y por tanto excluye por la lengua).

Lehen Hezkuntza herriko ikastolan egin nuen, gurasoen artean batutako diruarekin eraikitako ikastolan, euskara hutsean, frankopean ilegalki hasia. Bigarren Hezkuntza herriko institutuan burutu nuen, D ereduan, eta unibertsitate karrera Leioan egin nuen, Kazetaritza Fakultatean, dena euskaraz. Gogoan dut institutuko lehen urtean gure ikasgela zela euskarazko bakarra baina bost urte beranduago, azken urtean nengoela, argazkiak buelta eman zuen eta lehen mailako talde guztiak euskaraz ziren, bakarra izan ezik. Hezkuntza errealitatea, errealitate sozialera egokitu zen, azkenean. Ikastolaz gain herrian beste eskola bi daude: publikoa, zeina gaztelerararen gotorlekua izatetik D ereduan funtzionatzera pasatu den, eta mojena; azken hau itxi zuten (gaztelera hutsez zen, soilik neskena eta uniformea zerabilten- denbora kontua zen hura desagertzea).

Mi cuadrilla estaba compuesta por amigos de Barakaldo mismo y alguno de Sestao, casi todos hijos de socialistas, menos alguno que era de familia pepera y un par de familias nacionalistas, pero moderados; estos últimos sabían hablar euskera porque habían estudiado en la ikastola. El periódico que se ha leído en Barakaldo de siempre ha sido El Correo, *más que nada porque es apolítico y tiene mucha información local y deporte. Según crecimos, alguno se pasó a* El Mundo *y hay alguno que ahora compra* La Razón *desde que los de la* kaleborroka *le quemaron (por accidente, dicen), la tienda. Yo ahora leo* El País *por salir del localismo y tener una visión más nacional y cosmopolita.*

Gure koadrilako guztiok herrikoak ginen, denok euskaldunak, etorkinen seme bat izan ezik; hargatik sarri-sarri koadrila osoak gazteleraz egiten genuen. Ikasketekin ez zuen jarraitu lagun hark

eta lanean hasi zenean Espainiara joan zen eta ordundik euskara hutsez egiten da koadrilan. Gure koadrilan denok gara euskaltzaleak eta abertzale independentistak, pikoloekin errepide-kontroletan izandako hainbat esperientzik gure determinazio politikoa berrestu besterik ez du egin. Umea nintzenean etxean *El Correo Español* irakurtzen zen baina *Egin* sortu zen egunetik hura erosten genuen; hura itxi zutenetik *Gara* da gure etxeetako egunkari ohikoa. *Euskaldunon Egunkaria* sortu zenetik erosten nuen eta hura itxi zutenetik *Berria* da nire ohiko egunkaria. Bi egunkariak herritarren laguntzari esker sortu ziren, ez enpresa handien diruarekin.

Mis referencias musicales son las normales para uno de mi edad: mis padres eran de Julio Iglesias, Camilo Sesto, Manolo Escobar y Mocedades. Yo escuchaba a los Baron Rojo, Obus y Leño primero, y algo de Barricada por un tiempo, junto con todo el movimiento tecno de la Movida Madrileña y después Maná, Enrique Iglesias y cosas así. Más las referencias internacionales: Los Rolling, U2, Michael Jackson, Beatles, etc. En literatura, tampoco es que lea mucho, pues Arturo Perez-Reverte y una de aquí que está bastante bien, Toti Martinez de Lezea; en el insti me lei a nuestros clásicos: Calderon, Becquer, Rosalía de Castro, Camilo Jose Cela, incluso nuestra aportación más grande a la literatura universal, El Quijote. No sigo mucho el teatro o la pintura. En escultura Chillida es un español universal y Oteiza era muy bueno pero tenía tintes nacionalistas, un poco cerrado de ideología. Estoy muy interesado en nuevas tecnologías de la información.

Gure gurasoen musika erreferentziak pixkat xelebreak ziren niretzat, kantari espainiar asko entzuten zutelako gaztetan (euskal musika debekatua zegoen); gero badakit *Mocedades*- eta entzuten zutela eta Ez Dok Hamairurekin euskal musika modernoaren boom-a etorri zen: Mikel Laboa, Benito Lertxundi, Xabier Lete, Lourdes Iriondo, edota Errobiren lehen rock euskalduna. Nire aldetik britainiar heavy metala alde batetik eta EH osoan hain bogan zegoen RRVko taldeak: Kortatu, La Polla; Hertzainak, Zarama, RIP, Barricada edota Itoiz-en pop euskalduna. Ruper Ordorika be oso gogoko izan dut beti. Literaturan, institutuan klasiko espainiar mordoa irakurri behar izan nituen, aginduz, eta gustuko perla batzuk be aurkitu nituen(CJC edo Larra, adibidez). Gure literaturako klasikoak irakurtzera be derrigortu gintuzten: Axular, Aitzol, Mogel; Lizardi eta abar. Literatura modernoa pixkat gehiago jarraitzen dut: Atxaga, Izagirre, Sarri, Montoia, Cano edota herrikide dudan Uribe, besteak beste. Antzerkia apenas jarraitzen dudan. Pinturan Zumeta datorkit burura, eta eskulturan Txillida eta Oteiza, biak ikusgarriak. Sare sozialen fenomenoa ikaragarri gustatzen zait eta interneta aukera handi bat da gurea bezalako hizkuntza txikientzako.

Trabajo de administrativo en un municipio de Cantabria, está bastante cerca y el trabajo no es muy difícil, estoy muy contento. Intenté encontrar trabajo en la CAV e inclusive tuve algunas entrevistas pero en bastantes de ellas, sobre todo en Guipuzcoa, pedían euskera- lo cual no lo encuentro muy lógico.

Gipuzkoako herri ertain eta euskaldun batean nago lanean, udaletxean; kazetari gisa lanik apenas zegoen eta azkenean euskara teknikari dihardut, gehi udaleko komunikazio atala daramat baina

azken honek ez du lan handirik ematen. Pozik nago, giro ona dago eta udala oraintsu UEMAN sartu da beraz, gutxika-gutxika, gure jarduera osoa euskaraz egin nahi dugu, horixe baita herritarren gehiengo zabalaren ama-hizkuntza. Baina badakigu dexenteko arazoak izango ditugula Espainiako gobernuarengandik.

Mi pareja de toda la vida, Vanessa, es la madre de mis dos hijos y estamos muy contentos. Ella es de Sestao pero aun así nos llevamos bien ☺. Pero el alquiler es bastante caro en Barakaldo (por ahora ni nos proponemos comprar casa) y estamos considerando seriamente movernos al pueblo de Cantabria en el que trabajo. El pueblo es mucho más pequeño pero el ambiente es parecido al de Barakaldo, no hay tanta diferencia. Los niños están matriculados en la misma escuela pública de Barakaldo en la que estudié yo; yo quería matricularlos en el modelo A pero mi esposa, mucho más pragmática, me hizo ver que está bien que los críos sepan algo de euskera para tener más posibilidades de trabajo en el futuro, oseaque accedí y están en el modelo B. De vacaciones normalmente vamos a Castro Urdiales, cercano y bonito. Tenemos bastantes amigos allí, varios de ellos Ertzainas que tuvieron que dejar Euskadi por la presión de los radicales en sus pueblos de origen.

Nire bikotea, Amalur, Lekeitiarra da baina hala eta guztiz ere ondo konpontzen gara ☺. Mutiltxo bat dugu eta bigarrenaren zain gaude orain, oso pozik. Momentuz alokairuan gaude baina jada begia botea diogu herritik hurbil dagoen baserri zahar bati, hura berritu eta han bizitzeko- baina denbora eta dirua beharko dugu. Lan egiten dudan Gipuzkoako herria oso polita da eta nortasun handia dute, guk bezala, baina ni ondarrutarra naiz eta ez dut planteatu ere egiten beste nonbaitera joatea bizitzera, nahiago dut egunero joan-etorria egin errepidez la-

nera. Umea gure herri-ikastolan dago matrikulatua eta bigarrena ere hara joango da, zalantzarik gabe. Ikastolak dira Euskal Herri euskaldunaren zutabe nagusienetarikoa, guretzat estrategikoak dira gure hizkuntza desager ez dadin, eta guk sinesten dugun baloreetan hezi ditzaten umeak. Oporrak Lekunberriko kanpinean ematen ditugu, urtero. Giroa atsegina eta euskalduna da eta ingurumaria, oso oso polita. Euskal Herriko beste hainbat lekutakoak diren lagunak egin ditugu han, urteetan zehar.

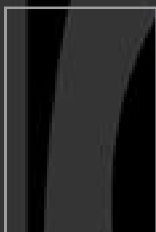
Estoy sindicado en la UGT y voto siempre al PSOE (menos alguna que otra vez que no he votado) pero no soy miembro de carnet como era mi padre- él era de la generación militante. De joven estaba formalmente en las juventudes del partido del pueblo pero era simbólico, estaba porque mi padre me inscribió. Hace años ayudé alguna que otra vez en campaña electoral pegando carteles y tal pero ya no lo hago, ahora lo hace una empresa profesional. En la margen izquierda normalmente ganamos nosotros, después viene el PNV y tanto el PP como los Batasunos tienen bolsas de votos pero son menores. Ahora la cosa está más tranquila pero en los años de plomo mi padre fue a más de un funeral de policías nacionales y guardias civiles, algunos vecinos nuestros; y después, de cargos de nuestro partido y del PP. Somos socialistas pero antes que eso somos demócratas osea que muchas veces nos juntamos con el PP porque los tenemos más cerca, por lo menos aquí en Euskadi; en el resto de España eso sería impensable. Los nacionalistas dicen que aquí hay "un conflicto" pero yo solo veo una banda de fanáticos matando con excusas políticas. Si fuera por ellos nos impondrían el euskera a todos, lo que no sería nada democrático, digo yo. Pero todo el follón es bastante complicado y algunas cosas, como el GAL, no son justificables, eso lo tengo claro- pero mi padre decía que había que entender la presión con la que vivían los policías en los 70 y 80.

Gure etxean eta nire inguruko lagun ia guztiek betidanik Herri Batasunari bozkatzen genion eta gero Batasuna, EH, EHAK, orain Bildu, Sortu,… izena gutxiengoa da, guk independentista bozkatzen dugu. Ez nago sindikatuta baina izena ematekotan noski LABen emango nuke; egia esan, azken urteetan (1997ko "Gernikazotik" esango nuke nik) ELA ere nerbio sindikal eta politiko nahiko ona erakusten ari da. Zorionez ELA eta LABen artean gehiengo sindikala dugu Hego Euskal Herrian; Bilduk Gipuzkoako Diputazioan agintzen du eta herrietan zinegotzi zein alkate gehien duen koalizioa da, benetan harro egotekoa. Borroka armatua betirako desaktibatu da baina espainiarren indarkeriak hor darrai: errepideetako polizi-kontrolak, espioitza politikoa eta soziala; atxiloketak; bandera espainiarrak jarrarazi herri erabat euskaldunetan, probokazio gisa; euskara ezin da erabili Osakidetza edota ertzainekin… eta herriko hilerrian dozena erdi ikurrin daude, gatazka politikoaren ondorioz hildakoena. Biktimei buruz eztabaidatu nahi badute, datozela Ondarroara. Guk lehen bezala jarraitzen dugu, espainiarrak dira gurean gozo bizi direnak. Dena ezin da justifikatu, bistan da, eta akatsak egin izan dira urtetan zehar baina galdera da ea hemen zergatik gauden, mendeetan zehar, gatazkan espainiar eta frantsesekin: gure herri nortasuna ukatzen digutelako, besterik gabe. Ez gara gu euskara, ikurrina eta gure legeak inposatzen ari garenak Cuencan edo Montpellier-en, alderantziz da.

Estuve una vez en Ondarroa, cuando les estaba enseñando la costa vizcaína a unos amigos de Madrid. Paramos porque uno de ellos necesitaba el baño y aprovechamos para tomar un café. Enseguida me llamó la atención que todo el mundo hablaba euskera y por tanto no les entendíamos nada. Sabía que la alcaldía era de Batasuna. En el bar donde tomamos café nos miraron de arriba abajo

nada más entrar, pero después ya no tuvimos ningún problema. El camarero nos entró en euskera. Después dimos una vuelta y me quedé que en el ayuntamiento ondeaba solo la ikurriña, lo que es ilegal. El pueblo está lleno de pintadas y carteles, pero la playa y el puerto están bien. Era un lugar que me dio malas vibraciones, no viviría allí.

Behin izan naiz Barakaldon, gazteak ginen eta bertako jaietan bukatu genuen , ez bereziki jaietan interesatuak geundelako baizik eta gutako batek hango neska bati begia botea ziolako. Kalean barrena behin ere ez genuen entzun inor euskaraz berbetan, eta ia gau osoa eman genuen txoznetan ere, batzuetan, gazteleraz eskatu behar izaten genituen tragoak, lotsagarria. Herria oso itsusia eta itoa iruditu zitzaidan, erdi hutsik dagoen gune industrial ohia, toki tristea. Ez nuen euskal herri bat bezala identifikatzen, Espainian nengoela zirudien, batik bat udaletxean eskegita zegoen *piperpotoa* ikusi ostean… Eta lasai asko zegoen han, inor ez zen harritzen, soilik gu. Beste mundu bat, ez nirea; ez noa hara ezta ordainduta ere.

Teresa Toda Iglesia
1950
Porto Alegre (Brasil)

Atxilotxe data: 2007.12.01.
2013ko azarotik ASKE!

EGIN, dentro y fuera

De las poquísimas cosas ciertas que se dijeron por parte de las acusaciones durante el juicio del 18/98, donde apuntillaron al previamente sentenciado Egin, fue que el periódico tenia un vínculo especial con EPPK. Pues sí, así era, y merece la pena recordarlo -¡y reivindicarlo!- cuando van a cumplirse 15 años de su cierre-ejecución.

Pero no se trataba de esa relación tenebrosa, delictiva, cuasi-orgánica que describía el fiscal, sino de una telaraña irrompible que contribuía a sobrepasar el aislamiento en que querían mantener a presos y presas vascas. Se trataba de informar de lo que sucedía en otras cárceles, en las calles, en Euskal Herria, en el mundo en general, desde una óptica más cercana y compartida, diferenciada del resto de los escasos medios (hoy son muchos más, pero uniformes en lo que a estos temas atañe), que circulaban por patios y txabolos.

Información general que, en una etapa, se quiso hacer más proxima con las ediciones locales, osado proyecto que costó sacar adelante. Pero ¡qué digo! Las ediciones locales no podían llegar a presas y presos según su lugar de procedencia: los ejemplares de Egin que se enviaban a puntos del Estado español, incluídas las cárceles, eran los primeros que salían de la rotativa, para llegar a tiempo a aviones y trenes nocturnos. Por lo tanto, llevaban la primera edición local que se imprimía.

Supongo que actualmente, en las rotativas, la automatización y los ordenadores hacen que todo sea rápido y limpio, pero en la década de los 90 y con la rotativa que teníamos, cambiar las "planchas" para cada edición local llevaba su tiempo e implicaba riesgo de atasco de papel u otras incidencias técnicas. ¡Un homenaje merecen los equipos de rotativa, capaces de resolver imaginativamente cualquier problema!

La información concreta de prisiones, muchas veces de gran dureza, tenía un vivo contrapunto con la frescura de los Merkatu Txikiak, donde la torva mirada fiscal buscó, en vano, todo tipo de tropelías y consignas. Pero sí es cierto que muchos "Merkatus" transmitían mensajes semi-cifrados... sobre lignes, noticias caseras, relaciones personales, saludos, bromas entre amigas y amigos de cuadrillas, del pueblo, del mako... fué, sin duda, una de las secciones más leídas y comentadas de Egin, dentro y fuera de las cárceles.

En nuestro Egin, por haber, hubo hasta torneos de ajedrez intercarcelarios. Si de por sí una partida ajedrecística puede alargarse, ¡qué decir de éstas, sometidos los movimientos de ficha a todas las visicitudes de una carta carcelaria! Alguna, alguno de quienes participaron quizá recuerde si llegó a haber ganadores o si el campeonato quedó interrumpido por el acentuamiento de la dispersión o por el persianazo garzonita.

Con todo, el objetivo fundamental de la información sobre cárceles y EPPK era sacar a la calle lo que sucedía intramuros, denunciar las cada vez más duras políticas aplicadas al Colectivo y familiares; las agresiones, las respuestas, las luchas. Contar lo que no se contaba.

Me es difícil separar mis vivencias personales de esta crónica sobre Egin. Me ha tocado vivir la experiencia a ambos lados de los muros, como persona y con mi mirada de periodista. Desde mi trabajo como corresponsal en Madrid cubrí muchísima información que, desgraciadamente, desembocaba en las cárceles: detenciones, denuncias de torturas, declaraciones en la Audiencia Nacional, prisión provisional, jucios, sentencias. Empecé a mediados de los 80... y es escalofriante constatar que personas de cuya detención y juicios di noticia entonces sigue aún encarceladas, aherrojadas por una legislación retorcida en busca de venganza.

Acompañé a las primeras y masivas marchas a Herrera de la Mancha; contamos los primeros pasos de la dispersión y los fríos "razonamientos" con los que la justificaron PSOE y PNV; narramos huelgas de hambre y borrokas, palizas, muertes terribles entre rejas y las largas caravanas de dolor regresando a Euskal Herria. También alegrías, como salidas en libertad.

Hubo hueco en las páginas de Egin, asimismo, para la situación de tantos presos y presas sociales atrapados casi sin remedio por la droga y, sobre todo, para la lucha desde fuera de personas y organizaciones contra ese desamparo, denunciando a la vez a todo el entramado carcelario.

Egin abrió un camino, marcó pautas. Hacíamos esfuerzos por mantener claros los márgenes entre información y opinión; dar la nuestra, nuestra opinión, y transmitir bien la de los demás, protagonistas directas o colaterales de las noticias.

Nos equivocábamos en ocasiones, metíamos la pata, la cagábamos, ¡quién no! No era fácil controlar todos los datos a última hora o contrastar en minutos hasta el fondo. Cuando ocurría algo de eso, ¡uf, qué lío! ¡Qué broncas telefónicas podía llegar a haber! Después, intensos debates, aclaraciones. Es lo que tiene un estilo de periodismo que se pega a sus bases y se abre a sus lectoras y protagonistas.

Hoy, desde "dentro", capto con ojos más curtidos las razones de algunas de aquellas quejas. Comparto con cientos de compañeros y compañeras las inquietudes de la dispersión; la indignación, la rabia ante las noticias fragmentadas y manipuladas que inundan el txabolo en cuanto enciendes la tele o la radio y hablan de Euskal Herria; la firmeza colectiva frente a tanto abuso y crueldad alimentadas por quienes quieren congelar nuestros derechos, sueños y esperanzas.

Escribiría muchas crónicas directas y diversas de la vida y la lucha en los makos -pero Egin ya no está. Aunque no por eso callemos hasta contar, cuando y como sea, que la marea ha cambiado, que cada ola abre una nueva puerta, que van saliendo compañeras y compañeros, una tras otro, otro tras una, hasta llenar todos los huecos vacíos en tantas casas de Euskal Herria. Y todas las páginas de un "Egin" único, especial y... libre.

egin
egin

egin
EKIN
ADIERAZPEN
ASKATASUNAREN
ALDE
Seguimos,

Xabier Aranburu Muguruza
1962
Usurbil

Atxilotze data: 1991. urtean.

C.P. Herrera de la Mancha
Apdo. 77
13200 Manzanares
Ciudad Real

Zapalkuntzaren ikurra

Doinua: “Mundu honetan holako gauzak”

1
Demokraziaz mozorrotuta
dator agindu makurra
abertzalego guztiarengan
eragin nahian beldurra
bana gelditzen baldin bazaigu
identitate apurra
udaletxean ezta jarriko
zapalkuntzaren ikurra:
oletan utzi zuena
Euskal Herriaren lurra.

2
Bai abertzale eskubitarra
bai abertzale ezkertar
inposaketa honen aurrean
gabiltz ezin hartuz elkar
zorigaiztoko ondorioak
eginarazten du negar:
piper-potoa udaletxean
zintzilik ikusi behar.
Euskal Herria ez ote dugu
dagoeneko hiltzear.

3
Ezin hobeto atera zaie
prestaturiko kanpaina
zatitutako abertzaleoi
erraz harturik tamaina
begien bistan jarri digute
hamaikagarren azaña:
balkoitik dantzan umilazio
iraina eta destaina
Euskal Herria bihurtu nahirik
derrigorrean España.

4
Madril aldetik etorri denez
agindu zakar lehorra
ikurrinari omenaldia
egitea da baikorra
adabakia jarrita baina
ezingo ditugu izorra
arazoaren konponbidea
izateko eraginkorra
abertzaleok behar baitugu
intsumisioa jorra.

5
Udaletxean begiztaturik
dantzari ikur arrotza
bihotz osora azkar sartu zait
amorru zizta zorrotza
begietara malkoak datoz
negarraren zotin hotsa
trapu horretan ikusten baitut
zapalkuntza eta bortxa
hau da indarrez herri txikiei
ezarritako morrontza.

6
Euskal Herria espainiartzen
segitzen duten honetan
abertzaleok itsu darraigu
bandokide borroketan
gure herriaz noiz ote gara
maiteminduko benetan
burua sarri uzten baitugu
etsaiaren eskuetan
horretarako aproposa den
Estatuaren Mekan.

7
Espainiako tiraniatik
Nola zapaltzen gaituzten
dekretuz eta zitalkeriaz
eskubideak deusezten
gure hizkuntza eta hezkuntza
euskaldun arima husten
dena murriztu edo ukatu
ez dute arnasten uzten
gatibutza hau noiz arte segi
beharko dugu irensten?

8
Zoritzarreko egoerari
ezin zaio gehio eutsi
abertzaleok gaur behar dugu
zatiketarekin hautsi
naziogintzan irmotasunez
prestutasuna erakutsi
estrategia bateratu bat
bide-orri eta guzi
zauritutako Euskal Herria
ez dezagun hiltzen utzi.

Gorka Lupiañez Mintegi
1980
Durango

Atxilotze data: 2007ko abenduak 6.

C.P. Curtis-Teixeiro
Carretera de Paradela s/n
15310 Curtis
A Coruña

Iñigo Elizegi Erbiti
1971
Goizueta

Atxiloketa data: 2004ko apirilak 17an.

Saint Maur - Maison Centrale
Bel Air
36.250 Saint Maur Cédex
Frantzia

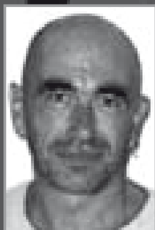

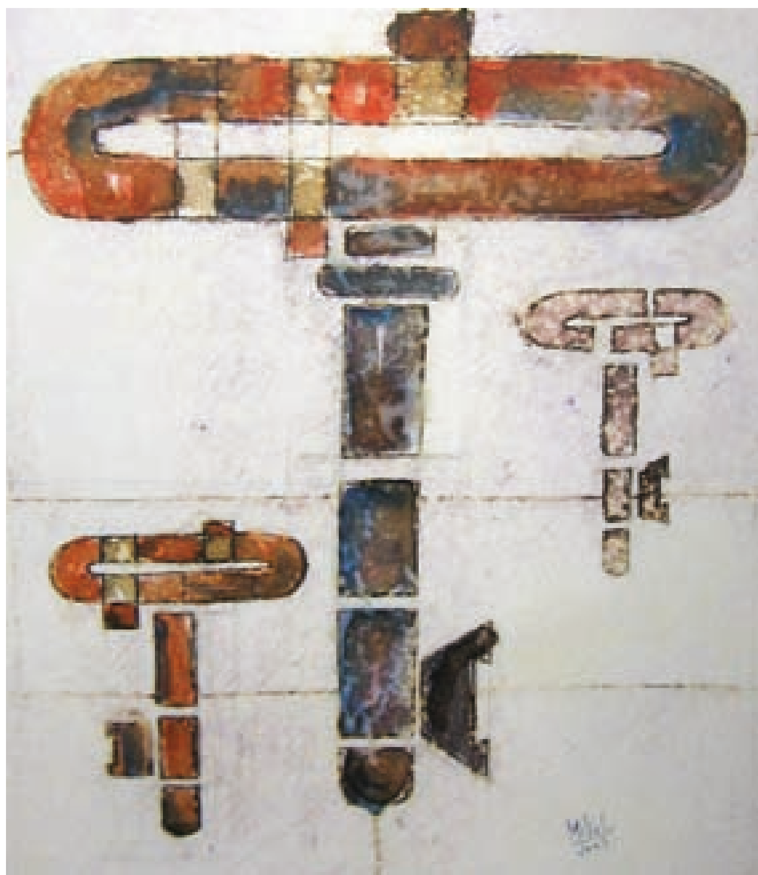
Mikel Zarrabe Elkoroiribe
1959
Eibar

Atxilotze data: 1989. urtean.

C.P. Teruel
Avenida de Zaragoza, 26
44001 Teruel

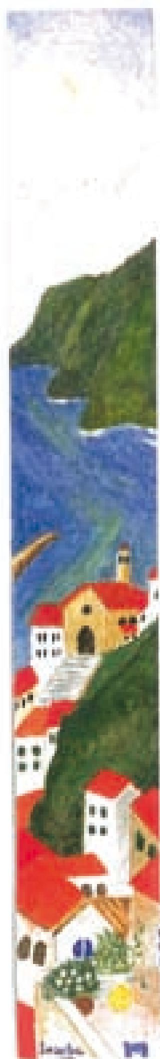

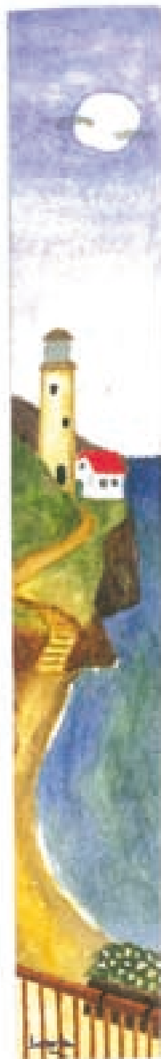
Joseba Galarraga Arrona
1959
Deba

Atxilotze data: 1999. urtean.

C.P. Valladolid
Ctra. Adanero - Gijon, km. 94
47011 Villanubla
Valladolid

Itziar Moreno Martinez
Bilbo
1982

Atxilotze data: 2011.4.10.

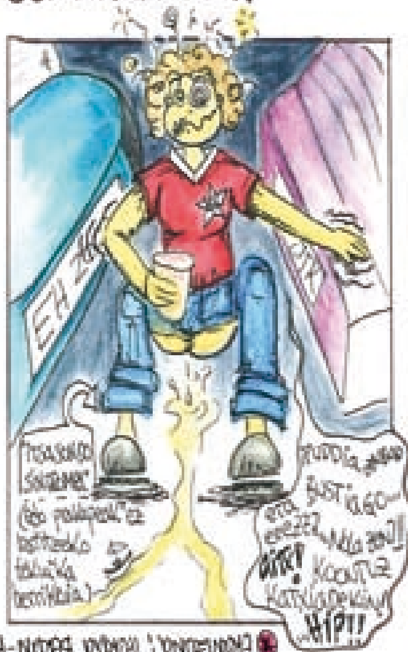
Fresnes - Maison d´arrêt
3, Allée des Thuyas
94.261 Fesnes Cédex
Frantzia

ASKATASUN ERREZETA.

GALDERA: ¿ZER IKUSIA DAUKATE KALKULO GEOMETRIKOEK, TRISAK, ASTE NAGUSIAK ETA MITARD-OK??

TXIS GALDERA.

KIPULARI AIZTOA. 12 x 9 zm.

Kipulari aiztoa sartu
geruzaz geruza
negar arteko barreak
geruzaz geruza
odolezko malkoak
geruzaz geruza
finean, bihotza eta aiztoa, besterik ez.

MARITA VERON KASUA
COMISIÓN EUROPEA
LLEVA AL FIN DEL
MODELO SOCIAL
Los restos óseos pertenecen a una
única mujer que ya está identificada

COLLAGE.

OLEOA MIHISEAN. 54 x 45 zm.

Josu Bravo Maestrojuan
1959
Tafalla

Atxilotze data: 2003. urtean.

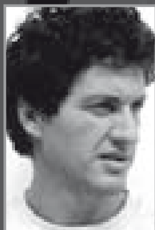

C.P. A Lama
Monte Racelo, s/n
36.830 A Lama
Pontevedra

Jon Aingeru Otxoantezana Badiola, *Kirru*
1954
Ondarroa

Atxilotze data: 2002.

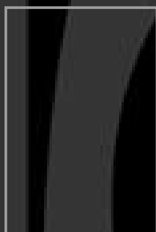
Poissy - Maison Centrale
17, Rue de l´Abbaye
78303 Poissy Cédex
Frantzia

Txomin Troitiño Arranz
1955
Donostia

Atxilotze data: 1987. urtean.
2013ko azaroak 08tik ASKE!

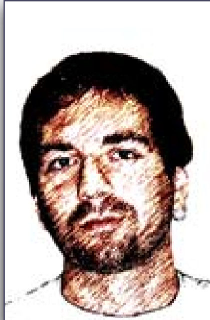

ataramiñe

EUSKAL ERREPRESALIATU POLITIKOEN
LITERATURA KOADERNOAK

www.literaturakoadernoak.org

ANJEL FIGEROA FERNANDEZ
Algorta 1972.12.06
Algorta 2013.03.14

XABIER LOPEZ PEÑA
Galdakao 1958.05.30
Paris 2013.03.30.

Ametsak

Zerua begiratzea atsegin dut.
Zerua niretzat askatasuna da,
Barrote eta harresirik gabe ikusten dudana.
Zerua natura da ere: polita, erakargarria, basatia, ...
Baina zerua hodeitsua denean, eta gutxinaka
hodeiak formak aldatzen dituztenean,
neure ametsak zeruan irudikatzeari ekiten diot:
Euskal Herriko mendiak ikusten ditut,
itsasoaren olatu indartsuak,...
eta gehienbat maite dudan jendea ikusten dut,
pozez mozkorturik, dantzatzen, abesten, begiak dir-dir
egiten dietela: guztiak zoriontsu geure herriaren
askatasuna eta geure askatasuna ospatzen,
Euskal Herri aske eta gizatiarrago batean.
Guztiak ametsen militanteak bihurtuta,
ametsak egia bihurtuz biziz.
Eta ni haiekin bat.

Anjel Figeroa (Atarамiñe‘04)

